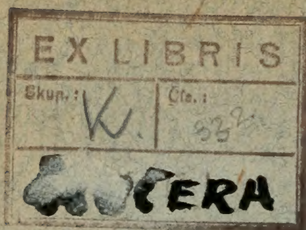

EX LIBRIS
Skup.:
Čís.:
ERA

Josef Roden:

Irčin románek.

Není lehko vybrati si na plesové šatečky . . .

Ilustrace ze stejnojm. filmu se *S. Marwille* v roli *Irči.* Vypravil *Wetebfilm.* Režie *W. T. Binovce.*

JOSEF RODEN:

IRČIN ROMÁNEK.

JOSEF RODEN:

IRČIN ROMÁNEK.

VI. VYDÁNÍ.

33.—37. TISÍC.

V PRAZE 1922.
ZEMĚDĚLSKÉ KNIHKUPECTVÍ A. NEUBERT.

Knihtiskárna František Rebec v Praze II., Lipová ulice 471.

V Š E M M L A D I Č K Ý M,

kterým vloudila se do srdce vlna prvé lásky, onoho podivného, nevyjádřitelného kouzla a omámení, připisuji tuto knihu. Přeji jim, aby i tehdy, až budou se probírati sežloutlými listy vzpomínek, zůstala jim snem jarního probuzení, tolik slibného a plného očekávaného života, daného proto, aby zrál v zlatý klas... Chtěl bych, aby vzpomínka na ni jim nezarosila oči, aby jim nezatrpkla a nezahořkla.

J. R.

POZNÁMKA K DRUHÉMU VYDÁNÍ.

Netušil jsem, že za necelých osm neděl po vyjití své knihy, přikročím k druhému vydání. Nelze za tak krátkou dobu mnoho v ní měniti: nedívám se dosud na ni z náležité distance. Přece však mnohde jsem škrtal a připisoval. Dedikaci nechávám nezměněnu z vydání prvého. Připojuji jen, že s touto knihou družím jméno

SVÉ SESTRY ANČI

za její zpěvnou radost ze života, i její lásku ke mně. Snažil jsem se, abych „své Irče" nesetřel pel, který usazuje se na srdcích těch, kteří prvně milují s veškerou naivitou údivu nad náhle rozhořenými ohništi:

již proto, že v těžkých chvílích, kdy člověku je neskonale hořko, kdy želí toho, co již nikdy se nevrátí a co bylo násilím v jeho nitru zlomeno, utíkal jsem se vždy k „mé Irče" . . .

že dosáhla toho, jak úsměv, řídký host od jisté doby na mých rtech, usadil se na nich letmo jako neklidný motýl . . .

že chtěl jsem do ní vložiti žízeň po tom, čeho já, i mnoho jiných, jsme nikdy nedosáhli . . .

že závidíval jsem Lexovi a přál jsem mu jeho Irču . . .

že těšil jsem se z jejich mladého štěstí, jehož odlesk padal i na mne.

J. R

SLOVO ÚVODNÍ A POSLEDNÍ.

(K TŘETÍMU VYDÁNÍ).

Rád bych při třetím vydání pokud možno definitivně súčtoval se svým „románkem“ a se všemi, kteří proti němu cokoliv měli. Nechtěl bych, aby vzniklo nedorozumění: jsem tím povinen na prvém místě sobě a svému jménu. Ve své poznámce k druhému vydání jsem řekl, že na knize nemohu ničeho měniti, že nedívám se na ni dosud ze vzdálenosti, kterou by tato změna nutně vyžadovala. Dnes mám poněkud jiné stanovisko: nechci na knize vůbec ničeho měniti. Má pro mne — a patrně pouze pro mne — svou určitou ražbu, kterou bych jí nerad bral, ať jest to již její nevyhraněný styl i scény, o nichž jsem myslel, že odpozoroval jsem je životu, nebo úmyslně vyzvednutá naivita Irčina. Dosti často nestačím opakovati toto slovo: ti, kteří je sami uvedli ve svých kritikách, posloužili mi více, než si sami myslili. Dokázali mi, že se mi podařilo zachytiti to, co jsem chtěl.

A ještě slovo: nepřál jsem si nikdy psáti humoristického románku. Již proto ne, že náš humor zní falešně a neupřímně. A že z nedostatku jiskřivých nápadů zabíhá do toporných, násilných banalit. Že „románek“ tak vyzněl — odvažuji se tvrditi — není vinou ani zásluhou mojí, ale života sama, který spájí do článků svého nevybíravého řetězu tragedii vedle humoru, smích vedle pláče. Ostatně tragedisovati šestnáctileté mládí nezdálo se mi býti správným. Je příliš nesvé, připomínajíc dubnové počasí: dovede se smáti i plakat zároveň.

Vím o velké vadě „Irčina románku“. O vadě neodčinitelné: je knižním debutem. Příliš mnoho se o něm mlu-

vilo na debut. Debutovati knihou, která byla v osmi nedělích rozebrána. To bylo opravdu smělé a neopatrné.

Kdo soudí nepředpojatě, shledá již při povrchním pozorování, že autor nemohl předvídati, že se dočká v roce třech vydání a že nemohl na ně míti pražádného vlivu. Je to otázkou poctivosti. Pravdou je, že nechtěl jsem konkurovati našim spisovatelům „zábavné četby dámských budoirů“ nebo „humoristických“ knih. Pravdou je, že knihu psal jsem pouze pro mladičké. Mladičké nejen léty, ale srdcem i duší. Ne pro ženy, povalující se po pohovkách se „zábavnými“ knihami. Zavrhuji vždy a všude tuto nepoctivou, rozemletou literaturu nekritických epigonů Marlittek a Ohnetů. Ale nebyla také psána pro pozéry a žvanily. Znovu zdůrazňuji svoji dedikaci: mladičkými léty i duší. Více duší než léty. Odvážil jsem se také experimentu. Je jím scéna se znamínkem. Neměla by se snad specielně uvádět. Mnozí ji pokládali za něco jiného, než v ní vskutku jest. Svědčilo to jen o jejich špatném vkusu. Kdyby se mi neprotivilo užívání německých citátů, řekl bych jim něco o čistotě. Ale nechci si špiniti prstů. Odpovídám klidně: pro čistého i poctivého není v ní dráždidla, pochopí, že chtěl jsem vyzvednouti důvěřivou, dětskou naivitu Irčinu, osúbky, popletené tím, co četla, ale čemu nerozuměla, i Lexův smysl pro cit a šetrnost. Pravdou je také, že měl jsem při psaní „románku“ na mysli trilogii, synthelicky vyvozenou ze situace, touto knihou nadhozené. Měl býti specificky český. Chtěl jsem jím čeliti bezkrevným postavám, rozlézajícím se polypovitě romány našich „budoirových“ (jak vtipně a svérázně česky řečeno) spisovatelů. Tolik byl jsem nucen říci všem, kteří rozuměli mi falešně, ať již z důvodu jakéhokoliv.

V PRAZE, v srpnu 1917.

JOSEF RODEN.

I.

Potkával ji denně na schodech.

Nosila šedý sweatr, který jí ostatně málo slušel, a krátké sukýnky, jež shrnovaly se jí až po kolena, když spěchala po schodech nahoru, přeskakujíc dva stupně.

„Je to takový zlý hoch!“ myslívala si, když přišla do svého pokojíku, bouchnuvši knihami na židli a podepřevši hlavu o dvě malé, titěrné ruce.

„Jistě zlý! Tak podivně se dívá a ušklíbá se, až běda. Domýšlivec! Myslí si, když nosí hezký elegantní svrchník a lakové boty a kouří cigarety ve zlatých dutinkách, že se může dívat s patra na malou minervistku, kterou profesoři zlobí, a jež se musí učit, až někdy v krku spěchem odříkávaných vět vysychá! Eh, dareba to je — a dost! Potkám-li jej, buď

na něho vypláznu jazyk, nebo se hodně nezpůsobně k němu otočím zády. Ať pozná, kterak jím pohrdám. Takový parvenu.“

Tohle „parvenu“ řekla zcela rázně a zlostně, zavřela latinská slovíčka, která nechtěla jí dnes vklouznouti do hlavy, poskakujíc před jejíma očima jako hejno nepovedených dětí.

Vymyšleno, vykonáno!

Když druhý den v poledne potkal Lexa tu žábu z prvého patra, která někdy „dřela“ i na cestě po schodech a zadíval se na ni z hluboka, tak hezky se strany, otočila se provokativně k němu zády, zakroutila boky a hop — hop, zapadla patro výše, hodně hlasitě zabouchnuvši dveře.

Byla docela spokojena, ukázala mu, že si ho nevšimne, že se na něj ani nepodívá. Ať ví, jak se dovede mstít malá minervistka, kterou kde který mužský utiskuje, počínaje profesorem a konče u toho... Eh, lépe se nezlobit!

„Počkej, až tě zítra potkám, budu ještě horší! Již z dola půjdu s hlavou obrácenou k zábradlí. Bodejť, potřebuješ se dívat do mých očí! Ty, panečku, nevykvetly pro bankovního úředníka, který kouří zlaté cigarety a neví, chudák, ani jak Ovid vypadá. Natož aby znal jeho verše, prosím, v originále. Až se zlostí třese v člověku srdce, když si pomyslí, že takový „Má dáti — Dal“ opováží se hledět se strany

a s vtíravým úsměvem protivně v koutcích úst sešklebeným! Já tě to odnaučím, vytrestám tě!“

Druhý den Lexa zapaloval k poledni zase cigaretu v prvním poschodí. Trvalo mu to trochu dlouho. Co že to žábě dnes nejde? Konečně! Železná rohož zarachotila pod jejíma nožkama, jež ji den co den nelitostně tepaly.

Krátký pohled spod očí přesvědčil ji, že ten protiva tam zas nahoře čudí svojí cigaretou. Kdyby ji alespoň tak vyzývavě mezi prsty nedržel! Eh, to by byla pěkná hubička od takového nakouřeného domýšlivce! Ostatně, Irča by se ani líbat nedala. Od nikoho, tím méně od něho.

„Ten musí hledět, aby mu cifřičky souhlasily!“ zachichtala se.

Nesmí zapomenout na svůj záměr. Půjde hned z dola s hlavou obrácenou k zábradlí. Tak! To by měla maminka radost, kdyby ji viděla, jak se dovede mužům vyhýbat, jak jimi pohrdá, ano důrazně pohrdá. Mamičko, můžeš být pyšna na svoji dceru!

Co to, on se tváří, jako kdyby jí neviděl? Tak, její promyšlený záměr je zhacen! A to jen on, on, dareba! Tak si myslila, jak půjde vítězně do schodů jako královna a on se zatím bůhví kam nevšímavě dívá. Říká to, stále to říká: zlý kluk a dost!

Brečela by. Hezky si v mysli kreslila, jak se za ní ohlédne, ale ona že se nepodívá, leda jen tak stranou, jedním okem, aby viděla, jak se po ní otáčí. A on zatím nic!

Jde klidně po schodech, kouří a čte noviny. Proč vlastně čte noviny, když ona se ani nepodívá? Co v nich ostatně hledá? Snad ne nějaké nabídnutí k sňatku čtyřicetileté panny, která nemá žádné vady?

„Já mít moc, chlapečkové, dala bych vám číst noviny! Zakázala bych to!“

Je to neskonale hloupé a nejapné číst o nějaké nesmyslné politice, když ona, Irča, chce dělat uraženou královnu a otáčí se k zábradlí div si krk z pantíků nevymkne. Ještě by mohla být mrzákem — a to k vůli němu! Co kdyby jí hlava tak zůstala na stranu? A on by se jí jistě již nevšiml a netýralo by jej svědomí. Odfukoval by jen kouř a díval se do novin, a na ztýraný zjev umučené minervistky s křivou hlavou by se ani nepodíval.

A vida, ten by jí za to stál! Schválně půjde zítra hezky zpříma a podívá se mu do očí, aby věděl, protiva, že se malá Irča nebojí. Bude se také tak šklebit, také tak stahovat koutky, aby se zrovna hodně dopálil. Počkej, hošíčku, mám na tě jinou past! Vyskočíš z kůže, ale pomstychtivá minervistka tě zachraňovat nebude, tak se, holenku, nesníží!

* *
*

Toho večera seděl Lexa doma. Nešla mu z hlavy roztomilá postava sousedky. Byl by chtěl být neviditelný, aby ji mohl políbit na její těžké vrkoče, zlíbat oči a rtíky, jež dovedly se tak dětinsky stahovat k zlosti.

Zasnil se. Cítil na svých knírcích lehtivý dotek jejích polibků, tiskl k sobě v blažené závrati útlá bílá ramena a dusil zlobné výkřiky na svých rtech. Viděl stále její poobrácenou postavu, a oči, jež se udiveně rozevíraly v ulekaném překvapení zkaženého záměru.

Druhého dne čekal Lexa jako obvykle. Rohož zarachotila a drobné kročky zaklepaly na schodech. Zahlédl její postavičku, jež hezky zpříma a majestátně se vznášela vzhůru. Dívala se mu vyzývavě do oči a stahovala koutky úst právě tak, jako on to dělal.

„Kluku, dopálím tě!“ zpívalo z celého jejího zjevu.

Lexa jí zastoupil cestu. Podívala se udiveně. Neměl onoho vyzývavého pohledu; jeho oči zářily na ni něžně a usměvavě. Ne, ona za to nemůže, ale musí se také usmát!

Lexa smeká klobouk, představuje se a podává jí ruku. Je, má takovou jemnou, chichi, a líbá Irče prstíky! Nu, ne, a na schodech! Irča se červená až ke kořínkům vlasů a dívá se na špičky botek. Náhle cítí, jak bere ji v pasu a nic se nebojí, že by je mohl někdo vidět. A políbil jí vlasy. Tu s Irčou

zatočilo se schodiště a celý dům. Proč, neřekla by za nic na světě!

Ne, ne, mamičko, nemůžeš být na svoji dceru hrda!

Ale večer na tu schuzku nepůjde — a nepůjde.

Abyste věděli, Irča má s Lexou schůzku o šesté u pomníku Palackého . . .

Ilustrace ze stejnojm. filmu se *S. Marwille* v roli *Irči*. Vypravil *Wetebfilm*. Režie *W. T. Binovce*.

II.

Irča se večer dlouho, tuze dlouho strojila. Nevzala si svůj všední šedý sweatr, toho trapiče, natýravšího se jí tolik svojí neforemností, jemuž již nesčíslněkráte hrozila úklady nejčernějšími, který kde mohla protrhla nebo dala blízko hořícím kamnům, ale jenž podporován ve svých záludech Irčinou mamičkou, držel se jí jako věrný milovník, nechtěje se dát vyhodit mezi staré hadry: těžko mu bylo rozloučiti se od měkkého těla své malé velitelky. Konečně svojí věrností a vytrvalostí docílil toho, že musila jej na rozkaz vyšší nositi alespoň do školy.

Irča, žába modrooká, měla dobré srdce. Nechtěla, aby dnes večer puklo starému milovníkovi srdce, a proto oblékla si modrý kostým se skládanou sukní, jež kolem ní při každém prudším pohybu zavířila jako sukýnky baletky, učesala si hezky cop a dala na něj velkou černou stuhu, tu nejhezčí, kterou našla

ve své mašličkové garderobě, načísla si pejzy, tak roztomile jí slušící, zakroutila jim hlavičky hezky vzhůru, aby dělaly pěkné „udice na srdce", napudrovala si nosík a tváře bílým Leichnerovým pudrem (jiného rozhodně by nikdy neužívala, protože jím lze jediné docíliti interessantní bledosti: jistě jej užívají všechny herečky „Národního" a hlavně, ach, snad také Bogucká a Sedláčková), stáhla žakýtek, aby, mrška, přiléhal pěkně k bokům, nasadila šedý velourový kloboućek hezky na stranu a usmávši se na sebe jako na rozkošný obrázek do zrcadla, zakmitala skoro rozpustile špičkou jazyka, zazpívala rozmarně a s náležitým porozuměním z Traviaty: „Lásko, ó, lásko, ty mocná vládkyně —", a bum, dvéře bouchly, že to bylo slyšet po celém domě — a malá Irča, s tvářema rozpálenýma, hořícíma bojácnou touhou, odcházela na schuzku s Lexou.

Srdéčko jí klepalo tak, že měla strach, aby to nebyla na kabátku vidět — a, fi, aby se tam potom Lexa moc dotěrně nedíval.

Vlastně ani neměla Irča na tu schůzku jít, ne, rozhodně neměla. Vždyť si přece říkala, že nechce toho kluka darebného ani vidět, že jej notně, ale notně pokoří. Jen ať se hošíček zamiluje! Bude to k smíchu, až bude hořet jako sláma, srdce se mu bude klepat, a nohy se budou třást jako tenoristovi, když vyznává lásku a zpívá při tom dvoučárkové c.

Jen ať se zamiluje!

A Irča mu na všecka vyznání lásky hrdě odpoví: Ne, pane, jsem slušně vychovanou, a nestrpím, aby někdo ke mně mluvil takové fráse, vyčtěné ze zamilovaných románů. Na to mne nedostanete, neboť já jsem určena k vyšším cílum, než chovat malé děti a přišívat mužovi knoflíky. Ano, tak mu to řekne, ať ví, s kým si odvažuje mluvit. Řekne mu to s důrazným pathosem (studovala to celé odpoledne před zrcadlem a slovíčka latinská nechala plavat) a tak, že chudák bezradně sklopí hlavu, ale bude dobře tak na něho, proč se vždycky na ni povýšeně díval.

Tak si rozkládala Irča, když šla k pomníku Palackého, kde již čekal Lexa, pokuřuje, protiva, své cigarety.

Panečku, tolik pěkně mu to slušelo. Měl na hlavě tvrďásek, jistě vzor Ita nebo Habig, odtaxírovala Irča, neboť i v těch věcech se vyznala, černý moderní svrchník a lakové botky. Když ji z dálky viděl, živě se jí rozběhl naproti. Líbila se mu. Vypadala jako panenka z výkladní skříně, hlavu měla nepatrně na stranu a oči jí šibalsky zářily, jsouce rozžehnuty vzdorem, který se ale lámal při pohledu na toho zcela slušného hocha, který ji, Irču, pozval na schuzku a již zdá se vše, ač se nepřizná, neočekávaným.

Když docházela, byla na rozpacích. Má, nebo nemá mu podat ruku? Problém zajisté důležitý. Ne, nepodá mu ji. Zas by jí líbal konečky prstů, a Irča

by hanbou nevěděla, kam se dívat. Ruce si sice pěkně vydrhla, aby na nich nezbyla ani stopa školního inkoustu, ba napudrovala si je docela, ale ne, nejde to, styděla by se a její odvaha by byla ta tam.

Lexa se uklání a smeká. Irča krátce klepne hlavou a honem schovává ruce za záda, aby jí je nemohl políbit.

Lexa začíná rozhovor, ale jaký, fi, je nediskretní a drzý. Ptá se jí, zda na něho vzpomínala odpoledne, na jejich roztomilé setkání na schodech, kdy bylo mu prvně dovoleno, aby ji směl poprosit o schůzku. On ano. Celou podložku v bance má popsanou jejím jménem. Za celé odpoledne pranic neudělal, ani čárky, jen samá Irča, Irča, hemží se mu všady po stole. Až popíše desku, bude psát na nohy a do šuplátka.

Irča taje. Ne, nemluví jako tenorista, jeho slova jsou upřímná a veselá, hovoří tak, jako by jí viděl do duše. Božínku, vždyť ona také není jiná. Začmárala všechny knihy jeho jménem, to rouhání si nikdy neodpustí, do latinských slovíček je vpletla, ale k tomu se nepřizná nikdy nikomu, ani kdyby jí sliboval, že dostane pravý bruselský límeček na šaty do divadla.

Jdou Palackého nábřežím k Národnímu divadlu, pak dál a dál, přes Karlův most a pak podle řeky k Chotkovým sadům.

Celou cestu umírala Irča strachy. Stále se otáčela a byla jako na trní. No ne, potká-li ji některý známý tatínkův a řekne mu to. To bude rámus.

A ten Lexa, ten protiva a svůdce, bydlí zrovna nad nimi a uslyší každé slovíčko. Tatínek tak hloupě někdy křičí, a chudák mamička, dobráček zlatý, bude se na ni dívat vyčítavýma očima, pokyvovat hlavou a říkat:

„Vidíš, Irčo, vidíš, žádné radosti mi neuděláš, nejsi hodná holčička, nemohu být na tebe hrda."

Tohle Irča nesnese.

Utopit se půjde, ano, vezme si starý šedivý sweatr, neboť ještě v odhodlání posledním bude mít tolik smyslu pro šetrnost: ať ten protivný sweatr zahyne i s ní, k řece půjde, tam, kde je nejhlubší, vodáků se na to přeptá, a zajde, bubliny se udělají, a nikdo nad ní nezapláče, ani ten Lexa ne, bože, bože, cos to na ni dopustil.

Irčiným tělem přejel mráz. — Ne snad ze strachu před posledními okamžiky, ne, naprosto ne, ale stala se hrozná věc: Lexa ji vzal pod paží.

Vsunul tam svoji ruku jako úhoř, ani bránit se nebylo lze.

Přitiskl její ramínko k své paži, až dech se jí zatajil zlobou, k níž dohnala ji tato smělost. A prosím, bez ptaní. Kdyby byl alespoň řekl: Slečno Irčo, smím vás vzít pod ramínkem? Ale to ne. — Jako by její paže byla křídlem, pod kterým se mohou schovávat takoví toulaví ptáci jako je on.

Zlostně trhla loktem, ale nepovolil, nezalekl se. Je proti němu úplně bezmocnou. Proč jen na tu schůzku

šla. Radostně se usmála — říká si to s plnou pýchou panenského srdce — když došli k Chotkovým sadům a řetěz byl zatažen. „Sklaplo ti, chlapečku, chtěls chodit osamělými cestami, mluvit o starých stromech a kráse letohrádku," zachichtala se v duchu.

Ale zatím, hanba mluvit. Vzal ji jako pírko do náručí a přelezl s ní řetěz, nic se neobávaje. Ani křičet nemohla, protože by je byla možná oba stráž sebrala. Ne, takhle drzé si ty muže přece nepředstavovala. Bylo to nad všechno očekávání, a vyprávění Mařky, nejzkušenější žáby ze třídy, která měla tolik avantur, jako je hvězd na nebi.

Irča trucovala. Nedívala se na Lexu. Kdyby byl alespoň ten hlupák měsíc tak nesvítil. Ale všecko, všecičko jakoby se proti ní spiklo. Usedli na lavičku. Ještě dobře, že Irča řekla, že jde do divadla. — Bylo již tolik hodin —

* *

*

A tam v parku, kde staré stromy diskretně dívaly se bez hlesu, kde bělal se v záři měsíce letohrádek královny Anny, bránila marně malá Irča své ručky před polibky zlého Lexy.

Dobře, moc dobře, že usedli do stínu, kam nemohl chtivý měsíc. — Neviděl alespoň purpur na tvářích

Irčiných, jejíž konečky prsnu dávno měly slíbány všechen zbytek pudru.

Když šli domů - a zase ten protivný kluk vsunul svou ruku pod její ramínko — ptal se Lexa jemným a prosebným hlasem Irči, nezlobí-li se.

Vzdorně trhla hlavou.

Usmál se:

„Nezlobíte-li se, - budete-li se hněvat, budu mít moc špatnou noc, - tedy zaťukejte třikrát na strop. Vždyť vy to nějak dokážete, budete-li chtít. A zítra v poledne, až pujdete ze školy, podívejte se pod rohož, bude tam schované psaníčko.“

Když docházeli do „jejich“ ulice, hned na rohu vytrhla se Irča Lexovi a zakrabativši obličej, utekla mu, ani se nerozloučivši. Vyběhla po schodech jako štvaná, plná strachu, skoro úděsu. Mamička jí přišla otevřít. Irča sklopila rychle své rty k její ruce, až copánek se jí na hlavě zatřepal. Mamička pohladila jí tváře a řekla: „Ale dítě, dítě, jak pak to sedíš. Celou stužku jsis o lenoch křesla pomačkala. Jaké pak to bylo v divadle?“

Irča sotva vydechla: „Až zítra, maminečko, jsem tolik ospalá.“

Ale byla by se mami podivila, kdyby za čtvrt hodinky nahlédla do Irčina pokojíčku a viděla ji, jak v košilce stojí na stole a velkým smetákem snaží se dostihnouti stropu a třikrát na něj zaklepat.

Konečně se jí to podařilo, a když se shora zaznělo na poděkování také trojí ťuk, ťuk, postavila smeták do kouta, zachumlala se jako myška do peřin, udělavši z jednoho cípu podhlavníku jakousi ohyzdnou hlavu, k níž se horoucně přitiskla horkými rty a zachichtala se: To se mamička podiví, kde se tu ten smeták vzal. Ale já se nepřiznám, že jsem jej odloudila z koupelny, já se nepřiznám. — — — — — — — — — — — — —

III.

Irča si zoufá.

Ano, bezmezně zoufá. Na smluveném místě pod rohoží našla dnes psaníčko, které ji docela uvedlo z rovnováhy.

Lexa stůně.

Psal krátký dopis, ale božinku, tak vřelý, že by každého rozplakal. Jí, Irču, ovšem ne, panečku, to na ni neplatí. Ale přece jen to bylo hezké psaníčko, takové, že všecky holky jí budou zítra závidět, až jim je v desetihodinné přestávce ukáže.

Musí si je zopakovat. Ze tří čtvrtin už sice umí jeho text nazpamět, ale přečte si je ještě jednou:

Irčo moje malá!

Tolik jsem se těšil na dnešní schůzku s mojí modrookou královnou, ale nemoc zlá a krutá sklátila mne do postele. — Musím ležet celý den a pít od-

porné lektvary, zatím co na mém stole v bance hromadí se stohy nevykonané práce — a co srdce moje touží po durdivé Irče, jejíž rtíky horké a opojné chtěl bych stále vidět stahovat se k zlobnému čertění.“

(To čertění si mohl odpustit, není to spisovný výraz.)

„Nerad, velice nerad bych ale postrádal pohled do rozkošných oček mé děvušky a proto prosím hodně neskromně: Irčo, zaskočte se večer podívat na Lexu, který toužením po vás je všecek přepadlý, jemuž lícní kosti již vystouply za jeden pulden z tváří jako anglickému trainerovi. Vymluvte se na divadlo, a přijďte, nikdo nebude z domácích přítomen.

Vaše návštěva docela určitě vyléčí ubohého Lexu.“

Irča má srdce tak měkké, že by se dalo pohodlně krájet. A nesnese pohled na trápení ani zvířecí, natož lidské. Tuhle stonal jejich angorský kocour — a co se Irča naplakala. Sladkou vodu mu vařila, do tlamy mu ji lila, ačkoliv ježil svoje bohatýrské kníry (je, to by si pan Lexa výskl, kdyby takové měl), v klíně jej chovala a tak dlouho se s ním mazlila, až se uzdravil. A ten Lexa? Je to sice zlý kluk, takový smělý, neostýchavý, ale když stuně, přestává všechen odpor.

Ale, jak to udělá? Eh co, nějak tam již proklouzne. Bože, že si s tím Lexou vůbec něco začínala! Co ten se člověka nasouží! Nejdřív, když ho potkávala na schodech, hrál si na velkého pána, a teď ještě prosí, aby přišla, bodejť ne, beztoho se dověděl, jak radikálně vyléčila svého „Chuchu“ a chce, aby se ho také ujala. Snad nemyslí, že se s ním bude piplat tak jako se svým kocourkem? Kocour je hodný chlapík, ale Lexa je zlý kluk, ušatec, který nezaslouží zcela žádného slitování — a dost.

Pujde tam, pujde, ale ne, aby jej léčila, popást se pujde jeho trápením, ale pomoci: ne, ne, panečku, za to malé Irče nestojíš! Hlavně proto ne, že tě má dnes plnou hlavu, že se ani učit nemůže. A ať si nepřeje, aby dostala zítra špatnou známku, to by to chlapík pak pěkně slízl. Ani vidět by ho už nechtěla. —

* *
*

Kdyby tak byla mohla malá Irča nahlédnout do Lexova pokoje, byla by se zhrozila ještě více!

On, ten kluk nedobrý! Na pohovce leží, cigarety kouří, popel hází na koberec a šklebí se jako potřouchlý.

Zdá se mu, že slyší pod sebou drobné krůčky malých nožek a sní o rudých, jako purpurových rtech,

modrých, čistých očích a zlatých vlasech, převázaných rudou stuhou, vlasech, majících svoji osobitou vůni, již lokal by celý den a opájel se jí.

Krátké zadrnčení zajásalo mu písničkou o štěstí. Běžel otevřít. Za dveřmi stojí Irča, bojácně se krčíc, s truchlivým výrazem kolem rtů. V náručí drží dvě bílé růže s dlouhými stonky.

Božíčku, jde přece navštívit nemocného, nemůže tedy přijít s křikem a smíchem, již proto ne, že by to mamička mohla slyšet a divila by se, kam že to jde o patro výše, vždyť přece, pokud ví, nejsou vrata domovní ve střeše. .

Naladila tedy truchlivý obličej, ale ne, takové špatnosti nečekala. Vždyť tomu klukovi nic není. Tváře má červené a zdravé, že je to až ošklivé, myslela, že bude smuten a on se zatím směje širokým úsměvem, že jsou mu vidět až zadní stoličky — — — Zlý, zlý, jedenáctkrát zlý. Nu, ale je Irča husička. Růže mu přinese, myslí, že jí přijde utrápený naproti a on zatím jen takovým záludem ji k sobě vláká. Zná si to ten dareba zařídit.

A teď nemůže domu, při nejlepší vuli nemůže. To by bylo vyptávání, proč tedy nejde do divadla, a jak to přijde, že jí to tak náhle přešlo. Tatínek by se díval zpod brýlí jako detektiv a mračil by se, až by jí husí kuže vyskakovala na těle. Ne, nejde to, rozhodně se nevrátí.

A on zavírá, pomáhá jí svlékati kabát. O, Irča dobře ví, proč. Aby jí mohl políbit vlasy. Však, holenku, nemá žádná v minervě tak jemňoučké a zlaté.

V předsíni to má Lexa dost slušné, docela i koberec na zemi. A co v pokoji, a toho cukroví na stole. No ne, Irča se radostí zblázní. To je hodný chlapec! Samé se smetanovou pěnou. Achich, to Irča tak ráda, utlouct se po něm může. Na stole láhev vína a dvě skleničky světlounce zelené. Tak to tedy vypadá u nemocného, když přijdou návštěvy? Vida, vida, to by Irča hned stonala. Ale nepozvala by nikoho, kde pak, aby jí to snědli, ne? To nic, smlsla by raději vše sama.

Irča září. Usedá u malého stolečku, kam postavil Lexa dvě židle vedle sebe. Proč právě vedle sebe? Proč si nesedne naproti ní? Je v tom jistě zase jeden z jeho záludů. Ale nešť. Irča se nedá, bude bdít a schválně nepůjde dříve domu, dokud všechny ty sladkosti v ní nezmizí.

Lexa nalévá, ale nějak tuze nepořádně. Leje vedle skleniček, škoda toho vína — Irča také ráda — Však hned viděla, že je na něm bělоučká vigneta s pyšným názvem: „Muškátové“. Škoda toho, co ulil. Potřebuje se dívat do jejích očí, když plní sklenky? Každý říká, že Irča má hezká očka, tedy pozor, pane Lexo, aby vás jejich ohýnky nepopálily, minervistka se hned tak nedá.

Ťukají si. Sklenky tak hezky zvoní, když se drží až dole. Ještě jednou, ano? To je hezké. Irča ještě nikdy neseděla vedle hocha, až dnes. Nikdy by nevěřila, že je v tom tolik půvabů.

Smí si vzít jedno cukroví? Jistě? A to s tou smetanovou pěnou, že je jen pro ni? Ale kde pak, to ona tolik nesní! Že ano? Když tedy tak hezky prosí, tedy se o to pokusí. Ťuknou si ještě jednou a ještě jednou. Lexa povídá samé veselé věci, tak povedené, že se Irča rozchichtala jako nemoudrá. Je to hanba, nic nedbá své dustojnosti. Drží stále kapesníček u úst, však ví proč. Vlásky si, chlapečku, líbej, když tě to těší, těch je dost, já bych ty tvé napomádované nechtěla políbit, ale rtíky, panečku, jsou jen dva, a ty třešně nenechá Irča trhat každému sadaři. Tak, teď se tolik rozesmála, že až kapesníček upustila. Lexa jako ostříž vrhá se pod stůl pro něj, ale nějak podezřele dlouho jej hledá — Irča toho honem použila a slupla smetanový kousek.

Ne, co to provádí? Sedl si pod stůl, položil hlavu na její kolínka a usmívá se ze spodu na ni, svítě bílými zuby. Chichi, teď jí líbá sukni na noze.

Ten je hloupý, co z toho má. Když je takový, ať si koupí metr látky, přeloží si ji přes své koleno a líbá to třeba od rána do večera. Nikdy by nevěřila, že muži mají takové prapodivné chutě. Oho, co to, sahá jí na kotníčky. Ne, z toho nebude nic.

Irča se uraženě zvedá a odchází k pohovce. Zlobí se.

Lexa přichází se sepiatýma rukama: Slečno Irčo, prosím, nezlobte se, ale když vy máte takové roztomilé kotníčky. Já přece za to nemohu, hezky prosím, budu hodný.

Zdvihá ruku k slavnostní přísaze.

Irča nemluví. Lexa prosí ještě více. Sedá vedle ní. Irča se odtahuje a vstává. A když odchází, jsouc k němu obrácena zády, vyskakuje zákeřně Lexa, kluk zlý, zlý, chytá její hlavu do svých dlaní, zvrací ji na zad, a ač se Irča brání jak může, prská a kouše, dareba darebný přece ji líbá kam se to dá: na vlasy, na rty, na čelo, ba i na nosík.

Tohle ale přesahuje všechny meze! Dost! — Irča se mu prudce vymkla a na řasách zaleskly se slzy zlosti.

Ale Lexa se nedá zastrašit. Snad proto, že osudný kapesníček, chránící její rty a spadnuvší pod stul, je dávno schován v hloubi jeho kapes, aby, až ten jeho diblík odejde, mohl přitisknout jej ke svým tvářím a usínat se rty přimknutými tam, kde tiskly jej k sobě rudé krůpěje rtů Irčiných. Nalévá znova jako by se nechumelilo a přináší Irče v jedné ruce kalíšek, v druhé ruce čokoládový košíček se smetanovou pěnou. Ne, tomu Irča neodolá, ale klade podmínku: že si sedne naproti ní a nebude zlobit.

Lexa mrzutě přenáší svoji židli a usedá. — Jeho kolena dotýkají se jejích nožek a to tak hřeje, že Irča raději odtahuje svoji židli od stolu. Božíčku, kolik je hodin? Již devět? To je dobře, ne, není radno být dlouho s tím klukem o samotě. Jeho oči dívají se stále tak lačně po jejích rtících, že je člověku až úzko.

Co zas tohle má být? Bere její sklenku a v místech, kde bělá se ještě malý proužek smetanového crému, pije sám z jejího kalíšku. Irča se v duchu chichtá. Co z toho má, je to nějaká rozkoš pít ze sklenky, na níž jsou ještě stopy smetany uvízlé na rtech?

Již pul desáté. Božínku, to musí domů. Cože, hubičku na rozloučenou? Ne, nedá, rozhodně nedá. Že jí tedy nevrátí kapesníček? Dobrá, ať si — ne, je ho přece škoda pro takového kluka, je krajkový, parádní, jen pro divadlo, tedy si jej vykoupí. Ale jen jednu, více ne!

Lexa se pomalu a labužnicky blíží k Irče. Naklání její hlavinku nazad a líbá, božínku, tolik líbá, až rtíky bolí.

Irče vše mizí před přimhouřenýma očima, a je jí tak krásně, tak blaze — — — — — — — --

„Přijde Irča zítra na schůzku?“

„Přijdu, přijdu, ty zlý, ty dotěro!“

Výkvět minervy pronásleduje Irču a Lexu . . .

Ilustrace ze stejnojm. filmu se *S. Marwille* v roli *Irči*. Vypravil *Wetebfilm*. Režie *W. T. Binovce*.

Svá slova doprovází prvým polibkem, horkým, stydlavým a krátkým. — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

IV.

Když dotěrné ranní slunce proklouzlo do Irčiny ložnice a nahlédlo všetečně skulinou záclon, aby výbojně vniklo i třeba pod peřinu a vidělo, jak se Irča po včerejšku vyspala, přišlo se svými chtivými paprsky již pozdě.

Irča byla už oblečena, vždyť, božínku, toho dne chtěla být ve škole hodně brzy. Všechny radosti a starosti s tím darebou Lexou jí nedaly spáti. Její malé srdce chvělo se nedočkavostí, až bude se moci žábám zpovídati a uvidí jejich závistivé pohledy, uslyší jejich poznámky, potahování nosů a špulení rtů.

Holenku, Irča stoupla v ceně.

A jak!

Lexa, to je jiný chlapík než všichni ti sextánové a septimánové, s kterými se ostatní holky vodí a kteří, jdou-li s některou a vidí-li jen z dálky most, mají před ním strach, aby za ně nemuseli platit, jako

před příšerou, jež vztahuje po nich své drápy, aby je učinila směšnými, a kteří kouří své cigarety, mačkajíce je v dlani, vpouštějíce jejich kouř do rozevřeného kabátu, aby, kdyby je tatínek nebo profesor viděli, mohli se vymluviti, že to nebyl kouř, to že tak prudce dýchali, nebo kteří, uvidí-li kluka s fialkami, honem se vymluví na „nutnou záležitost“ a zmizí za rohem rychlostí čtrnáctitisíc mil za vteřinu.

Chtěj na nich potom, aby pozvali dívku k sobě a častovali ji vínem a cukrovím! Irča se rozchichtala pohrdavě a výsměšně: „Chlapečkové, zvali byste, kdybyste se nebáli tátových pěstí a kdybych vám tak půjčila na svou vlastní traktaci – a pak byste svůj dluh spláceli v osmiletých krejcarových anuitách.“

Dnes, protože je posedlá marnivou pýchou, musí se zřeknout ranního pozdravu s Lexou, je to sice věčná škoda, vždyť je to tak hezké, když se na sebe krátce podívají, jen očima mrknou, lehce se usmějí, on jí stiskne prstíky, až elektrický žár proběhne Irčou od malíku a usadí se, dareba, v laluškách uší, jež zčervenají tak, že by od nich chytil sněhulák.

Pak skrčí hlavu a usmívá se pro sebe, tolik se usmívá a někdy zaperlí z jejích rtu bláznivý smích, až se lidé ohlížejí.

Musí se toho zřeknout, ale nechť, alespoň budou děvčata závistí bledá a Lexa zase strachy, nepřišli-li na to doma, ale to si počkají, Irča je chytrá jako

lasička, kde pak na ni s tou starou školou. Je to k smíchu. Kam by se chtěl teď špuntit takový Novák s Nanynkou, jak je tak hezky líčí Ypsilon, na ně, odchovance moderní školy.

Irča ve svých myšlenkách zabíhá do nekonečna a pospíchá do školy na perutích nedočkavosti. Vždyť včera celé třídě slíbila, že jim poví, jak dopadlo dostaveníčko, že jim všecko, ale všecičko popíše. V půl osmé nebude chybět ani jediná a pak, až vše vypoví, budou nosit Irču v křiku vítězném nad lavicemi a bude prohlášena královnou třídy.

To bude slávy! Ale pecka z latiny bude, to jest tak jisté, že by na to mohla krk položit. Ale to už víc lidí prolítlo ve škole, a měl to jejich slavomam na svědomí, proč by tedy ona nemohla dostat pěťuru?

Jednou není vždycky.

Když bude nejhůř, nechá Lexu Lexou a — dost. Jenže to ne, kdepak, to raději ať propadne, bude chodit do kuchařské školy — a pak — —

Ne, konec už, spřádat takovéhle sny: to je úpadek, příšerný úpadek.

Dobře, že Irča dochází ke škole a její povinnosti nabývají vrchu nad bláhovostmi.

Vchází. Holky čekají jako na trní a hned jí letí naproti. Božínku, ta ochota! Jedny jí svlékají šedý sweatr, druhé klobouček, a křičí jedna přes druhou. Inu, štěbetinec.

Irča majestátně usedá na lavici, nezpůsobně, až kolínka jsou vidět, ale co se potřebuje mezi děvčaty ostýchat. Napíná je na skřipec. Odkašlává, pokukuje, štípe se do tváří, ale nenápadně, aby nic nepozorovaly, chce být červená, to dodá jejímu vypravování pikantní příchuti.

Všecky mají oči jako na šťopkách a ústa pootevřená.

Irča začíná: dívá se na špičky botek, chvilkami po nich okem hodí, aby viděla dojem své řeči — a přestřeluje. Nikdo by neřekl, jak je možno t a k h l e prášit. Popisuje svou návštěvu takovými sytými barvami, že se až jejich lesk odráží na tvářích ostatních: jedny blednou, druhé zelenají a zbylé jsou červené jako raci. Těm zrudlým by ani moc nevěřila, jsou to pěkně poťouchlé holky.

A pak, když dokončí, hlasuje se ve třídě, zaslouží-li Irča pyšného titulu „záchrana třídy". Je to největší vyznamenání a udílí se jen dívkám, které jsou veřejně činné a dbají o dobrou pověst školy. Hlasování je tajné. Však vědí všechny proč. Aby závistnice mohly na místě jména udělat kaňku a přičárat k ní čtyři nožičky.

Ale Irčina volba dopadla skvěle. Všecky lístky pyšnily se jejím jménem, jen jeden byl zakaňkán. Však se holky ale ujaly její cti a závistnici, ovšem neznámou, notně přívalem hanlivých slov pocuchaly

a slíbily, přijde-li se náhodou na ni, že žádná jí nepůjčí „cvíčka“. Ať pozná, co to je dívčí msta. Tak.

Poslední trumf nechala si Irča na konec a prosykuje slovíčka jako radium: „Dnes mám zase schůzku, heč, a u Palackého pomníku. Přijde buď v cylindru nebo nejmodernějším tvrďásku. To byste koukaly na chlapce. Ale slibte mi, že tam nepůjdete.“

Toť se ví, všecky slibují svatě a slavně, že nepujdou, ale když Irča odešla do kabinetu pro kostru těla lidského, umluvily se ty nejčipernější, že toho výbojného Lexu musí rozhodně vidět a že se večer pujdou k pomníku podívat. — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

* *
*

Zrada umluvena a vykonána. Kdyby to byla Irča tušila, byla by si pěkně rozmyslela, aby přišla na schůzku pět minut před umluvenou dobou, vždyť se vždycky vypínala, že ho nechá nejméně čtvrt hodiny čekat i kdyby se měl třeba žalem usušit jak treska.

Procházela se, paraplíčkem v ruce kroutila, naparáděná a napudrovaná, s koketními pejzami a ve svátečním kostýmu.

„Žába jako lusk, k nakousnutí,“ myslel si Lexa, přecházeje na druhou stranu; a udělal jí nejroztomilejší poklonu, jaké byl schopen.

Pak nabídl jí galantně rámě, do něhož se zavěsila jen konečky prstů, aby včas mohla utrhnout, kdyby je někdo známý potkal.

Vedl ji podél řeky k Podolu. Voda se hravě čeřila, světla lamp se chvěla v dlouhých pruzích po hladině, větřík něžně konejšil rozpálené tváře, zkrátka slavnostní podvečer, protože šli spolu.

Lexa ji bavil. Irča se směje, je veselá a šťastná, docela zapomněla na školu, latináře a spolužačky, tulí se k němu, cítí na své tváři jeho horký dech, a již, již přivírá instinktivně oči a ještě se naposled, tušíc jeho polibek, otáčí, nepozoruje-li je někdo.

A tu pod lucernou několik kroků za nimi vidí klubko děvčat, řídících se příslovím: pod svícnem bývá tma, jež se smíchy prohýbají, dusíce jej násilně v kapesnících a šťouchajíce v bujném veselí jedna do druhé.

Kdyby jim mohla do očí pohlédnout, viděla by v nich jistě slzy vyhrklé křečovitým chechtotem.

Irča ochládá, utrhne rychle Lexovi hlavu a zadrtí zlostně mezi zuby:

„Opice," a opakuje, slabikujíc každé slovíčko:

„Ohavné o-pi-ce."

Toho se ale Lexa lekl:

„Božínku, Iruško, co jsem vám udělal, já skutečně si nejsem žádného opičáctví vědom a ostatně" — usmál se lišácky — „opice, pokud mé přírodopisné znalosti sahají, se takhle po lidsku nelíbají."

Irča je v rozpacích. Červená se, neodpovídá, kapesník v rukou žmoulá — ten je ve všech choulostivých případech neocenitelnou spásou — tenkým hedvábným deštníkem do botek tluče, kašle, vlasy rovná a má zlost: „Ne, jak ty kdákavé slepice dovedou člověku radost zkazit.“

Z hubiček dnes nebude nic, dočista nic a ona si přece jen proto navoněla tváře a nosík, ba i rtíky voňavkou potřela. Je to jednoduše k zbláznění.

A tak nemluví, neodpovídá, Lexu také do rozpaků přivádí a jde jako káranec. Vždycky musí mít nějakou smůlu.

Zatím nesvědomití rušitelé slibů za nimi se radí: chtějí Lexu blíže vidět. Jednohlasný úsudek zní, že n a r u b z něj nemají zhola nic.

Konečně jedna odchází, jde mimo nich jako by nic a několik kroku před nimi upouští rukavičky. Lexa se galantně rozbíhá, zvedá je a podává jí je s roztomilým způsobem. Ona mu děkuje, blýskne na něho úzkými štěrbinami očí a důkladně si ho prohlédne, pak se proti nim vrací, znovu ho prohlíží a odchází k ostatním, které již netrpělivě čekají na její úsudek. Je příznivý, velice příznivý, protože mu neřekla žádné z „lichotivých“ jmen, jenom stručně hlásí:

„Holky, ujde a má pěkné kotletky.“

Irča umírá strachy. Božínku, přijde-li každá s takovýmhle trikem, to se chudák Lexa nashýbá. Zatíná pěstě a v duchu se zlobí: těšte se zítra, já vám

povím. Kdyby si alespoň něco jiného vymyslely, ale tohle, takové nejapnosti dělaly koketky před sto lety. Je to až hanba, jak jsou nevynalézavé.

Irča je smutna, je konec, dnes je už všemu odzvoněno. Ty už je ze spárů nepustí. Bude to dnes roztomilé utrpení, brečela by, že je tak nerozumná, což nezná ženské?

Je jí opravdu teskně. Pobízí Lexu k domovu, prosí jej, aby si pospíšil, že musí být brzo u večeře, že by dostala. A žáby jdou stále za nimi. Nejhezčí na tom je, že se jí zítra vysmějí, že je chlubilka, že jí nedal žádnou hubičku — a že vůbec jdou vedle sebe jako lidé, kteří spolu poprvé mluví. Což se může před nimi líbat? Vždyť je zná, jsou vší špatnosti schopné. Dovedly by také za nimi v takovém případě, že by Irča měla přimhouřené oči a nevěděla, co se s ní děje a tedy je nehlídala, spustit nejpustší křik a zapálit za nimi hořčík, aby na ně bylo lépe vidět. Bože, bože, je to soužení.

Irča cítí, jak jí po tvářích tekou slzy. Je zase o jedno štěstí ochuzena. Má pocit, jakoby jí někdo srdce mačkal tvrdýma, nelítostnýma rukama a majíc strach, že příval jejích slz mohl by Lexa postřehnout, vytrhne se mu a utíká od něj pryč, k domovu.

Lexa se dívá chvilku za ní, zakroutí mudřecky hlavou a pak přiraziv cylindr na hlavu, aby dobře seděl a nespadl mu, rozbíhá se za ní jako starý závodník.

Děvčata svíjejí se smíchy. A pak Máňa, nejstarší a nejzkušenější, bojovně volá:

„Holky, za nimi, za nimi!"

A za běhu udýchána a rozesmáta vykřikuje:

„Ta nám to zítra ve škole omastí...!" — — — — — — — — — — — — — —

V.

Irčina mamička dostala pozvání, na „porcelánovém“ kartoně, na němž pyšně bylo natištěno: „Sdružení bankovních úředníků dovoluje si zváti milostivou paní a slečnu na věneček, pořádaný v Representačním domě“.

Poslal je Lexa. Dávno se těšil na to, že jednou zatančí si s Irčou, vždyť, šli-li po ulici a nějaký kluk hvízdal valčík, až uši zaléhaly a lidé slabších nervu okna rozčileně zavírali, na bezbožné umění úst klacku umouněných hubatíce, táhla jej Irča za svádivým hlasem skotačivých valčíku, krok za krokem sledujíc je s horlivostí bezpříkladnou, že člověku bylo až někdy úzko, aby neviděl ho vrchní účetní nebo prokurista, kterak s dívkou hezky oblečenou se vede, jež násilně ho táhne za cíp kabátu, cloumajíc jím a poskakujíc po jeho boku s pusou sešpulenou k nepovedenému ženskému hvizdotu, následujíc slepě sla-

vičího zpěvu nevysychavých hrdel žáků Kryšpínových...

* *
*

Dopis tedy přišel. Irča, jako dobrý diplomat napřed zpravená dokonale o interní politice, vědouc, že psaní je už doma, hned jak přišla sháněla jako ohař po všech koutech pokoje, uvidí-li někde válet se pohozenou obálku, aby mohla s obličejem nejvýš naivním prohodit: „Jé, to je hezké, tam bych chtěla jít, mami, viď, že půjdeme. A kdo nám to poslal? To jistě nějaký tatínkův známý!"

Ale kdež, sklaplo ti, holčičko, zazlobila se. Jezdila, přehazovala, plna horlivosti příhrádky zotvírala, až skoro svým spěchem pozornost budila, ale po pozvání ani vidu, ani slechu.

Pak že matky mají smysl pro dcery a upřímnost. Ne, Irča už docela nic nelituje, že mamičku podvádí s Lexou, bože, vždyť se to od ní učí. Co pak ona je jiná? Schová všecko před ní do své knihovny, která je jakýmsi veřejně-tajným či tajně-veřejným skladištěm všech neřestí: zapovězené lektury a milostných dopisů, které si psala kdysi s tatínkem. Ne, ty musely asi vypadat, zachichtala se, a hned, duše nevážná, paroduje:

„Jíš raději tvarohové knedlíky, nebo houskové s máslem? Máš raději loupáček ke kávě nebo slanou

housku?“ O je, takových citátů by mohla vyjmenovat. Nebo osmistránkové opěvání toho, kterak si kdysi dali hubičku, aby o tom nikdo nevěděl, na což budou do nejdelší smrti vzpomínat: uschovají si to jako vzácnou památku a budou to ještě vyprávět svým vnukům hned jak povyrostou, mlsné myšlenky jim svou netaktikou ve své počestné slepotě již od dětských sukýnek vštěpujíce.

Je to vůbec hanba. Taková skříň, od níž se klíče kladou pod polštář za hlavou, je lapačkou, kolem níž myška Irča obchází se skleslou tváří, nemohouc probádat její taje. Jen jednou mamička zapomněla u ní klíč.

Irča ještě dnes na to se smíchem vzpomíná. Vrhla se na něj jako drak a honem do přihrádek. Božínku a co našla? Takhle si nikdy nepředstavovala, že bude zklamána. Myslela, že tam objeví pánbuví co a zatím našla knihy, které už měla dávno v malíku a o nichž, nevědouc to, říkala mamička: „Víš, dítě, až se vdáš, dostaneš všechny do výbavy, abyste měli s mužem co večer číst. Pak už je budeš moci znát.“

Zbytečně tak chuť rozplameňovala a zatím tam má Maupassanta, Zolu a bože nedopusť, z českých i Čapkova chudáka „Kašpara Léna“, o němž se Irča nemohla dodnes domyslit, proč jej máti schovávala, snad k vůli té ubohé, zbloudilé Mařce.

Ale tu neupřímnost s dnešním pozváním nikdy mamičce neodpustí. A hned myšlenky zlé a podezřívavé klovou v Irčině bádavé hlavě:

„To víš, musela jsi být také pěkné kvítko, ta tvá hubička tolikrát omílaná, že z ní už zbyl jen fádní anglický pudding, nebyla beztoho první. To jen si chceš hrát na hodnou, nimbem a aureolou svou hlavu ozařuješ, ale dnešní tvá chytrost nasvědčuje jiným zkušenostem. Je to sice nemorální takhle soudit, ale mne neošidíš! A pozvání vypátrám, heč, naschvál! Nadarmo nechodím do biografů s Lexou na Stuarta Webbse. Nemáme z něj sice moc, protože ruce si tiskneme a když nastane výměna textu s filmem k sobě se tak tulíme, že někdo za našimi zády vždy podezřele a posměšně, nevychovanec, mlaskne, ale něco jsem přece pochytila.

Ano, výborná myšlenka! Toho Irča použije! Stáhne tvář k detektivnímu výrazu, krátkou anglickou lulku-petersonku si koupí, listím usušených ruží ji nacpe, má jich v polštářku už dost, schovávala tam všechny květiny darované Lexou, srdce sice bude bolet, když obrátí se sladké dary lásky v prach a popel, ale co, zadeklamuje si se stařičkým, hodným Heydukem: „Zaváté listí, zaváté štěstí, stejně se osud k nám zachoval, co zbylo z listí — troudu hrst v pěsti, co zbylo z štěstí — v ňadrech žal“, omodernisuje to, novými myšlenkami omladí, místo za-

váté listí pozmění verše na shořelé ruže — položí tu oběť na oltář lásky a začne pátrat.

Ale, mamičko, pak běda. Pomstě spravedlnosti neujdeš. — — — — — — — — —

* *
*

Vykonáno!

Jata biografovým enthusiasmem, dává ihned název počátku rozvíjejícího se dramatu:

„Irča jsouc zhrzena v nitru svém proradností matky nepřející, odhodlává se, že na vlastní pěst podnikne šetření činů zákeřných“.

První detektivní tažení zahajuje v kuchyni. Jde k Anně. Je to dobrá ženská a má milého vojáka, proto letí každé poště naproti až na ulici, všecko očenichá, vyzví, o každém z domu ví celé nationale od narození po konec jeho života — svatbu — toho názoru, že člověk končí svatbou, je Irča věrnou vyznavačkou a bezpříkladnou horlivkyní — a bude tedy vědět, došlo-li psaní poštou, což je ostatně jisto, ale ku dokumentování trestného činu fakty makavými musí být doloženo.

Staví se do posice neodolatelného detektiva a podle svého nejlepšího svědomí a vědomí začíná:

„Anna, není vám povědomo, došlo-li dnes poštou nějaké psaní? Je nutno, abych se to dověděla, jde

tu o policejní přečin a varuji vás, abyste zapírala, mohla by z toho být ostuda a zapletačka. Maminka ničeho zatím nemusí tušit, abychom ji zbytečně nepoplašily."

Anna bledne. S policií a soudy měla už jednou co dělat, když s domovnicí octly se v něžném rozporu a slovy líbeznými se navzájem počastovaly. Od té doby se bojí soudů jako metly seslané na ubohé rozeklané jazyky žen, které zapomínají, že než úst otevrou a slova vypustí, dvoje brány napomínají je k opatrnosti: zuby a rty.

Drkotá tedy zoufale:

„Ale prosím jí (Irče oniká, protože už je u nich deset let a skoro ji odchovala), co se vlastně stalo? Jen aby bůh neposlal na nás nějaké neštěstí."

Irča kormoutí obličej a najednou zasykne:

„Tatínek!"

„Cože, milostpán? A co udělal, snad —"

Detektiv klade významně prst na ústa a napomíná:

„Pst, ani slova, zatím je to tajemství."

Pokračuje v komedii a lomí rukama, kroutíc se žalostí:

„Ubohá maminka."

Ví, že touhle chytrostí nejspíš nachytá Annu jako myš na slaninu.

Jelikož dramatický účin dostoupil vrcholu a Anna lítá kuchyní jako posedlá a Irča může se v nejbliž-

ších okamžicích naditi srdcelomné scény, chvatně pokračuje:

„Tedy rychle, došel dopis nebo nedošel?“

„Ale kdo by si to pomyslel, vždyť náš milostpán vypadá tak nevinně. Ale ne, Irčinko, ona se mýlí, přišlo jen takové ohromné psaní s tříhaléřovou ubožáckou známkou, „tiskopis“ na něm bylo vyraženo, ta já nikdy neprohlížím, to nebylo nic, kdepak. Ale, teď si vzpomínám. Vždyť milostpaní, sotva je uviděla a přehlédla, honem mi poručila, abych nikomu nic neříkala a hlavně jí ne. Něco v tom je. Co se to na nás sype, co se to jen na nás sype.“

Irča je dokonalý výtečník, může být na sebe hrda. — Holenku, chytrost nejsou žádné čáry. Psaní tu tedy je — a pozvání s tříhaléřovou známkou, sláva, tedy od Lexy. Teď zbývá se jen dovědět, kam máti je uložila, aby sežloutlo, nevidouc světla božího.

Po dlouhé námaze, s výborně sehranými herechými gesty zoufalého odhodlání hluboce procítěného, se slovy, z nichž tryská zoufalství nezahladitelnými prameny, se skvěle podaným mačkáním hlavy a kroucení očí podaří se konečně Irče vypátrati, že psaní je v oné ohavné skříni, na kterou má už dávno spadeno jako na ničitele spokojenosti.

Zbývá ztéci druhou a vlastně poslední baštu, rozluštit závěrečné jednání tragedie. U Anny to šlo s líčeným zoufalstvím, u mamičky musí se to dokázat ženskou lstí a něžností.

Irča zanechává tedy Annu jejímu bolu v kuchyni a odchází do pokoje. Rychlým pohledem přehlíží situaci a shledává posici příhodnou k útoku: maminka čte zamilovaný román. Oh, tohle Irča zná! Po milostném románě změkne ženské srdce tak, že by se z něj dal preclík udělat: dá se ohnout, účinkují na ně zevní vlivy neodolatelnou silou, žena dovede se za takových okolností tak rozplakat, že kdyby nastal někdy nedostatek vody, bylo by to nejlepším prostředkem k naplnění nádrží.

Irča líbá mamince ruku a dle výrazu tváře usuzuje, že to nebude dlouho trvat a že za nějaké dvě, tři stránky se ti dva tam vezmou. Je diplomatické, mlčet a čekat, až vzlyknutí maminčino dá signál k útoku; pak už se nebude zlobit, že ji Irča vyrušila.

Přináší tedy malý polštářek, sedá k mamiččiným nohám a hlavu klade do jejího klína. Je to hezké, tuze hezké, ale u Lexových nohou by to bylo lepší. Dívala by se mu ze spodu do očí, usmívala by se na něj, on by jí hladil vlasy a tváře, políbil by její vrkoče — a tak Irča poznenáhlu oddává se sladkým myšlenkám a v srdci je hřejivě, teple a blaze.

Je jí, jakoby májový větřík, přivát všemi těmi bláhovými sny, líbal jí tváře, povídal jí veselé, laškovné pohádky o mladém štěstí, jásavé romance a zkazky o mladé lásce, pro níž je lehko bojovat a s níž lze zvítězit —

Vzlyknutí maminčino vrací ji skutečnosti a ohlašuje, že kapitola románu došla svého ukončení ve prospěch Irči.

S komediantskou procítěností a účastně se ptá: „Mami, viď, bylo to jistě krásné, moc krásné, a vzali se, že...“

Mamička utírá oči a radostně přisvědčuje.

„A viď, že byli k sobě upřímní, a že se měli rádi? Chceš, abych byla k tobě také taková, viď, žádné tajnůstkářství?“ líže se Irča kočkovitě. „A byla jsem vždycky, nikdy jsem tě nepřelhala!“ Tentokráte ví, že vědomě lže, ale jakáž pomoc, účel světí prostředky.

Dobrá mamička béře Irčinu hlavu do svých rukou a mazlí ji:

„To víš, žes moje hodná. A mám tě za to ráda.“

To chtěla Irča vědět.

Hned kurážně obrací:

„A vidíš, to já o tobě říci nemohu, všecko přede mnou tajíš. Jako dnes. Řekla mi Anna“ (chuděra, ta si to pak odnese), „žes dostala dnes nějaké psaní a žes chtěla, abych se o něm nedověděla. Prosím tě, kam taková neupřímnost povede? Ty přede mnou tajíš, já se to také naučím, je mi to líto, to jsem si od tebe nezasloužila. Učíš mne být neupřímnou, a to, promiň, je moc špatná výchova a methoda. To bych já své děti neučila.“

Irča se vžila do role důkladně. Nese kapesník k očím a třese rameny jako v záchvatu křečovitého pláče.

Mamička měkne.

Konečně odchází ke skříni — tohle všecko Irča dirkami v kraječkách pozoruje — a přináší pozvání. Detektiv béře je se strojenou nevšímavostí do ruky, poznává Lexovo písmo na obálce a otvírá je. S úst vyperlí se ono dávno čekané:

„Jé, to je hezké, mami, viď, že půjdeme.“

Mamička odmlouvá, ale Irča prosí tak a stále neodbytně, že by se kámen ustrnul.

K posledu i zbylý argument, že Irča se ještě ani řádně neučila tančit, je vyvrácen pochybnými důkazy, že přece není ošklivá a že ji valčík už dávno holky naučily. A více nepotřebuje. Čtverylku ať si nechají, na tu prý beztak všecky žáby hubují.

Mamička po částkách, jako vzácné mediciny, dává svolení.

Až konečně, konečně!

Půjde tedy. Božínku, jak se těší. Ale co tomu řekne tatínek?

Mamička se usmívá: „Nu, co řekne. Nevím, nevím.“ A dokládá šibalsky: „Víš, že tatínek poroučí a rozkazuje — a to se mu jako muži nesmí brát — ale vždycky to, co já si přeji.“

Irča by skákala radostí do stropu.

A večer, až všecko stichne, zaťuká třikrát na strop a dá Lexovi znamení:

„Lexo, kluku, půjdu s tebou na taneční věneček! Já se těším, já se tolik těším!“ — — — — — — — — — — — — — — — — —

VI.

To bylo starostí a spěchu, když mamička povolila Irče návštěvu representačního věnečku bankovních úředníků!

Odbývala se velká rodinná porada, jednající o svrchované důležitosti kultu tanečního pro mladé, rozpukající poupě, v níž zustal tatínek na hlavu poražen, ač tvrdošíjně hájil opačné stanovisko takové nutnosti vzdělavací, jíž přece každé tančení jest, neboť při něm dějí se rozhovory rázu národohospodářského — mezi maminkami — a rázu filosofického mezi moderními mladými lidmi, jednajícími o nejnovější nutnosti — studentské lásce — jíž jediné lze zachránit národ před vymřením a vyhlazením ohněm a mečem.

Takové thema alespoň rozebírala děvčata ve škole s nejvážnější tváří a bohopustý ryk byl údělem té, která neschvalovala podobné umravňující debaty,

schovávajíc se za pláštík zdrženlivosti a šosácké úzkoprsosti, nazývajíc podobné rozhovory „šťavnatou zeleninou, o niž rvou se ještě neopečení vrabčáci, rozcuchaní a neumytí ve vodách čistých a nezkalených“.

Nerozuměly sice dobře symbolickému tomu přirovnání, ale naplňovalo je rozhořčením, když některá starší, svými rodiči nasáklá „otravným jedem zastaralé morálky“, chtěla tepati důvody zdánlivě zdravými jejich horoucné snahy o vymýcení ztrouchnivělých paragrafů přežilých zvyklostí, o nichž již mnohé dívky debatovaly se svými zbožňovateli, mladými studenty, chtějícími velkými hesly — které ostatně jediné ony dovedly cele pochopit — „obrodit a přerodit“ stávající nemožné a archaistické směry.

Když Irča v návalu potřeštěné radosti z nedostatku praporu, jímž chtěla zamávat na baště dobyté tvrze tatínkových odporů, zatočila vítězně tím, co bylo jí nejblíže (slíz to chudák deštník), zastavila se v nejbojovnějším rozmachu, skoro zbledla a sklesle vyjekla jedno slovo, bolestné svojí tragikou a tragické svojí bolestností:

„Šaty, pro pána, šaty.“

Přece nepujde na věneček v halence, která je na loktech prodřená horlivým vtloukáním slovíček dlaněmi přitisknutými na skráně, nebo v sukni, jež je na zádech úporným sezením tak blýskavá, že holky, chtějí-li udělat špatný vtip, mluví vždycky dvojsmysl-

ně, jen aby ji dopálily, cosi o zrcadle, před nímž je možno se výborně napudrovat. Což za to může, že mamička uznává oprávněnost té odřeniny na její měkké boky?

Je to hrozné; chce-li člověk mluviti s Lexou, aby zrovna chodil do vojenské školy: samý útok, jen a jen ofensiva. Jako nyní. To se bude tatínek ošívat, až předloží mu účet švadleny a toho hubování: že je ještě dost času, aby taková zelená žába učila se vyhazovat peníze, on, když byl mladý, že nosil jedny šaty dva roky a pak je ještě daroval nějakému člověku, který mu se slzami v očích děkoval za neskonalou dobrotu, ba jeden že mu dal do novin „zasláno“, v kterém nazývá jej dobrodincem lidstva.

Ale jiná doba, jiní lidé a pomatenější, nehospodárné zvyky.

Po velkých prosbách odhodlává se mamička, že ponechá na vůli Irče, aby si vybrala obrázek i látku. A Irča sedí nad modními listy, po pokoji je rozhazuje, pro nic jiného smyslu nemá, je jimi zrovna zaplavena, ale hluboká rýha na jejím čele nechce zmizet. Ne, všecko jí připadá neslané i nemastné, a tak, zoufale naladěna, otvírá poslední modní sešit a celé tělo hraje spokojeností:

Božínku, to je obrázek; pro Irču jako stvořený.

Radostně letí do kuchyně a rozprostírá před mamičkou kýženou toiletu.

Mamička se dívá, dívá, obličej začíná nápadně kontrastovat s rozsvětleným Irčiným a konečně dá výraz svému obdivu jediným slovem: „Fuj!“

Tak, Irča je zase v koncích se svou vyšší matematikou.

Tyhle maminky! Nejdřív všecko povolí a pak, když si mladé děvče vybere svědomitě a po namáhavé práci obrázek, nechtějí souhlasit. A tak dochází ke kompromisu: výstřih bude menší, je to sice ostuda, protože když už se jednou dávají šít krinolinové šaty, má být vše přesně podle starodávného originálu: na těch přece je dekoltáž.

Nerozuma Irča uvažuje:

„Božínku, je to tak hezké, když pleť svítí a křičí zrovna každému:

„Heč, podívej se, mám to pěkná ramínka, chtěl bys líbat, chlapečku, ale kdež, jsou natřena pudrem a ten na nich není proto, aby se olizoval mlsnými rty.“

Chudák Lexa, jistě by se mu to líbilo, ale nechť, ukáže mu alespoň pak obrázek, jak mohla vypadat a čeho maminčinými útisky musela se všeho zříci. Ano, pochlubí se, ale ne teď, až po věnečku, to už by se pak neměl na co těšit.

Irča, dítě, na něž se dosud osud nezaškaredil, je radostí přivedena z rovnováhy, že je to až mamičce nápadné a potajmu hlavou pokyvuje:

„Zatrápená žába, ta se nějak až moc podezřele těší, hm, hm.“

Tenhle citoslovec je tak málo slibný pro Irču, že umírala by jistě strachy, kdyby o něm měla tušení.

V den věnečku přesně o půl deváté rachotí kola kočáru a před Irčinou slavnou residencí staví fiakr. Okno, za nímž rýsovala se panenka v širokých šatečkách, naparáděná a načesaná, rozlétne se nedočkavým rozevřením drobných pěstí a v stichlou ulici zatetelí svěží hlas:

„Mami, už je tady, prosím tě, honem, nebo zmeškáme!“

A za několik minut sestupuje elegantní dáma v černých hedvábných šatech a za ní cupitá, jako svěží a melodičná píseň sama, Irča, divoch, postrach kantorů, nese se rovně, musí, neboť se nerozumně sešněrovala tak, že sotva dýchá. Má takovou krásnou šněrovačku..., kdyby ji Lexa viděl, jistě by se červenal.

Irča myšlenkou tou až bledne, neví vlastně sama proč, hlodá v ní jen jakési mlhavé tušení, že nejedná správně a má chuť strčit si prstík do úst, jak to dělávala, když byla malá, ale to se už pro mladou dámu nesluší.

Přijíždějí k Representačnímu domu a Irča je ráda, že může se pořádně narovnat; vždyť musela celou cestu stát, aby si nové šatečky nepomačkala.

S tlukoucím srdcem, které se, nerozuma, třese tak, že je to až skandál, vchází opatrně po schodech nahoru a vedena mamičkou ocitá se v sále.

Bankovní úředníci zařídili vše ne věnečkově, ale jako na plese. Jakmile se octly ve dveřích, přispěchali ihned dva páni ve fraku a jeden s nejroztomilejším úsměvem nabízí rámě milostivé paní, zatím co druhý, takový šereda, uklání se Irče.

Irča se červená, zdá se jí, že pohledy všech na ní utkvívají a konečně dodává si odvahy a nevšímajíc si nadzvednuté paže uvaděče, podívá se na něj se strany a kývne hlavou:

„Děkuji, mohu jít sama.“

Pán zůstává stát jako opařený s pootevřenými ústy a Irča, jsouc hrda na svou věrnost Lexovi, odchází za mamičkou, již uvádí její společník na místo. Za ní zní poťouchlý smích a všecky dámy, zdá se, mají zrovna záchvaty kašle.

„Spražila jsem tě, škaredo, teď se ti všichni smějí, dobře na tě, prosím se tě o tvůj doprovod?“

Vítězně usedá vedle mamičky, naklání se k ní, aby jí něco špitla, a tu s hrůzou pozoruje, že se mračí a je všecka rudá. Božínku, což něco zlého provedla? Kdyby tu alespoň Lexa byl.

Hledá jej očima, až spatří ho stojícího uprostřed sálu, kolem něho nějací známí, všichni se smějí, a on se dívá jako pařez do země, jakoby jí tu ani nebylo a je také červený jako rak.

Snad i on se za ni stydí, že tomu protivovi odřekla doprovod. Zatíná zlostí zuby a říká si:

„Počkej, nevděčníku černá, až přijdeš, dostaneš košem. Myslím, že ti radost udělám a ty tak? Nevěře mě učíš, kluku, ale to je jedno, jak si mladý pán přeje. Kdo chce kam, pomozme mu tam.“

Ale plakala by, hadříky si pořídí, bitvy pro něj svádí a on dělá, jako by ji neznal, ošklivec.

Pojednou se jí rozjasňuje:

„Vždyť přece o plesech jsou uváděči, kteří vykazují dámám místo.“

Nu, ale stvořila si Irča ostudu! V zoufalství, cítíc horko po celém těle a nejvíc na tváři, říká si modlitbu: „Bože, netrestej mne více, ó husu, naprav nehodnou mou leb a vtluč do ní moudrost třeba kovářským kladivem.“

Proto si dala pokožku na hlavě při dělání kudrlinek popálit, aby byla všem k smíchu, a nejvíc Lexovi, který se teď za ni stydí? Kdyby tu byla řeka, jistě by se utopila.

Skoro posmrtné úvahy Irčiny přerušuje počátek lehounkého valčíku a v jeho melodii rozplývá se všechen její žal, prchá a Irča závistivě dívá se po tančících. Mamička, používajíc šumu, jí šeptá:

„Zase mi přijď, abych s tebou šla. Dobře má tatínek, když říká, že pro zelenou žábu nejsou parkety, že patří do rákosí v rybníce. Teď budeš jistě

sedět celý večer, nikdo pro tě nepůjde, vždyť by ani nevěděl, co má mluvit s takovou —“

Svoji řeč nedokončuje, neboť přichází klouzavým letem jako aeroplán typu holubičího či spíše vlašťovčího v černém kabátě s krovkami mladý muž, představuje se zdvořile a pak uklání se před Irčou, ovíjí svoji ruku kol jejího pasu a unáší ji do sálu.

Doprovází je hluboký oddech mamičky, které spadl kámen se srdce.

Zatím Irča s očima přimhouřenýma, šťastna, že se ten kluk Lexa za její nejapnost nestydí, oddává se kolébavému pocitu rozkoše, zadýchává se radostí a lehkým mrazíkem, který jí působí Lexova paže v boku, tulí se k němu jako ptáče a je jí sladko, tak závratně sladko, světla splývají v jeden chaos, jednu zářivou ohromnou hmotu, přestává vnímat jsoucno a ocitá se v nějaké zázračné krásné pohádce, z níž nemělo by nikdy přijít probuzení, kde zní čarovné zvuky nástrojů neviditelných hudebníků a v které je nepřehledné moře světla a štěstí...

A tak Irča nevnímá po celý večer až do půlnoční přestávky nic, než blízkost Lexovu a ono závratné víření světelné spousty žárovek.

Zásadně dává všem košem.

Ne, nechce takového sladkého pocitu užít s jiným, než s Lexou. Nemá ho sice ráda, ne, rozhodně ne, ale jiného nezná a nenechá si od něj mačkat sukýnku,

ať si ji žmoulá jiné, která chce jít z náruče do náruče, ale Irča nechce a nechce.

Lexa jí sice domlouvá, že to bude budit pohoršení, ale co je jí do toho, ať se každý stará o sebe a mamičce se vymluví, že s ní nikdo nechtěl tančit. Ovšem, kdyby ale jí měl dost, může to říci přímo, Irča se ho neprosí, aby se s ní celý večer pachtil, ale může být jist, že až by přišel znovu, dostane košem, ale důkladným, zády se při tom k němu otočí, aby to všichni jeho kolegové viděli. Prosím, panáčku, račte se rozmyslet, pokud je ještě čas.

Lexa zdolán jejími důvody, netroufá si podívati se ani v pravo, ani v levo a tančí jako placený, ačkoliv ví, že zítra ho nemine důtka slavného výboru, který netrpí, aby si tanečník vybral hezké děvče a abonoval si je na celý večer jako křeslo v divadle.

* *
*

O půlnoční přestávce, unaveni, zasedají ke společnému stolu: mamička v hloubi svého srdce je vděčna Lexovi, že se té žáby ujal, sice by byla jistě po té své hlouposti netančila; proto pozvala ho, aby k nim přisedl.

Irča je dokonale blažena a, té prósy, hladova.

Poručila si telecí kolínko. Není to sice bálové jídlo, ale má je tak ráda, že se po něm utlouci může

a proto, ač mamička na ni zuřivě mrká, aby upustila od své chutě, trvá na svém a s odvážností obdivuhodnou zabodává do něj vidličku, chtějíc je rozkrojit, ale ohavná tato součást tvora nerozumného uklouzne jejím divokým náporům, skutálí se se stolu a rozběhne se po hladkých parketách jako by odjakživa byla na nich domovem.

Lexa, který dosud nesesoukal bílých rukaviček, rozbíhá se klouzavě za ním, uchopí je v příznivém okamžiku za kost, přináší je triumfálně a klade na talíř Irče, ne snad proto, aby je snědla, ale aby je párky neroztancovaly a podlahu jím zbytečně neslížily.

Všichni tři cítí na sobě posměšné pohledy, v kterých se vybíjí závisti: maminek a děvčat, že Irča má hezkého hocha a kolegů Lexových, kterému nepřejí roztomile naivní žábu.

Irča by nejraději šla domů. Připadá si jako Vejvara v sukních, ne, je to smůla, musí dělat hloupost na hloupost a teď ještě aby tančila hladová, vždyť novou porci jí mamička neobjedná, ale dobře na ni, proč si poroučí taková jídla před Lexou; teď si bude o ní myslet, že není žádnou étherickou bytostí, když má takové chutě. Zůstane tady ještě na jeden valčík a pak půjdeme domů. Šla by hned, ale musí se přece Lexy zeptat, jak se mu líbily šaty.

A tak, když tanec je v největším proudu, vyzvídá Irča:

„Moje šaty se vám bezpochyby nelíbí a můj účes také ne?“

Začíná schválně tak, aby Lexa musel spustit největší chvalozpěv. Napíná uši a těší se, co odpoví.

Lexa se na ni podívá úkosem, vidí její napětí v tváři, které sice Irča maskuje, ale velmi nešťastně a odpoví s nejdrzejším klidem:

„Máte pravdu, docela se mi nelíbí.“

Irča zlostí ztrácí barvu.

Tohle tedy je ten mužský vděk? Vida, dobře, že jej má potěšení poznat tak zblízka. Nejraději by mu, darebovi, vyškrábala oči, protože jich vlastně k ničemu nemá, když neumí obdivovat její honosné šaty, které ji stály tolik zlostí a starostí, o penězích ani nemluvě. Nic jí kluk nedobrá nepřeje, ani co by se za nehet radosti vešlo.

Irča stahuje uštěpačně ústa, syká slova mezi zuby jako jedu po kapkách:

„Nemohla bych, vysocemyslný pane, vědět, proč se vám „tak docela nelíbí“?“

A Lexa, který, upřímně řečeno, je žárlivý jako maur benátský, dodává s vážností, která je schopna nahnati jí strachu:

„Což nějaký rozumný člověk slyšel, aby mladé děvče nosilo výstřih? Já být vaší mamičkou, vysvětlil bych vám, zač je toho loket a zahnal bych vám takové chutě. Kdybych to viděl jen já, neříkal bych nic, ale takhle, kde který hlupák vás, nevyjímaje ani mne,

Irča si poručila „bálové" jidlo, kolínko . . . Lexa je zděšen . . .

Ilustrace ze stejnojm. filmu se *S Marwille* v roli *Irči.* Vypravil *Wetebfilm.* Režie *W. T. Binovce.*

okukuje! — A ten účes, pro všechny bohy, ten účes. Takhle chodí načesané prodavačky zeleniny na ples a ne mladé žabky, kterým nejvíc sluší cop převázaný širokou stuhou.“

A když vidí účinek svých slov a pozoruje, kterak Irča začíná mrkat nápadně rychle víčky, a hlavu klopí na prsa, naklání se až k ní, že svými tvářemi dotýká se jejích vlasů a šeptá jí s gaminským výrazem:

„Irčo, nic si z toho nedělejte, dá se to spravit a je to skoro dobře, protože kdybyste se mi měla více líbit, čertíku, musel bych vás tady líbat, na nikoho se neohlížeje, že by nás oba vyhodili.“

Ale Irče je smutno, nejvíc proto, že se mu nebude moci pochlubit s obrázkem ze žurnálu. Božínku, co by si jen o ní pomyslil, co by si pomyslil?...

VII.

Irča sedí a dumá. Je to nadmíru příjemné zaměstnání. Nenapíná nervy, jen srdce někdy se sevře jako staženo malými kleštěmi a za chvilku se zase rozběhne, blázen nerozumný, jakoby chtělo bůhví co dohánět.

Irča je přesvědčena, že jenom tak vznikají srdeční nemoce. Až dostuduje a stane se medičkou, bude se specialisovat na vady srdeční. Hlavní věcí u každé choroby je najíti pramen — a ten už Irča objevila. K čemu vlastně láska je a co je to za pitvorný pocit? Hloubej sebe duchaplněji, počátku se nedopředeš a nejvíce vzdáleni jsou mu blázniví filosofové se všemi svými metafysikami.

Oh, Irča je zečtělá, jak se na řádnou studentku sluší a patří, zná lásku z theorie i filosofie dokonale, ale co je to všechno proti praxi. Tahle praxe! Irča se na židli nadnáší, zdá se jí, že je o hlavu

vyšší, vždyť ještě žádná žena neměla v lásce takové zkušenosti jako ona. Škoda věčná, že Lexa není básníkem nebo hudebním skladatelem. Irča by dovedla být George Sandovou, udělala by z něj svou láskou Musseta a pak už by si dovedla také najít nějakého druhého Chopina.

Ale má-li člověk smůlu, drží se ho jako klíště ve všem a vplete mu do cesty na místě básníka střízlivého bankovního úředníka, sice elegantního, ale co s ním, když musí se jen starat, aby nespáchal nějakou smrtelnou chybu v kontokorrentu, za níž by ho chéf tak pocuchal, že by mu na tři neděle zašla chuť k milování.

A tak Irča schne pomalu a jistě žhavou touhou po básníkovi s dlouhými vlasy a krátkými verši v řádce, aby to více vyneslo.

Cítí, že by měla Lexu mnohem více ráda — totiž ona ho vlastně ráda nemá, to si jen tak našeptává, aby se nemohlo říci, že z důvodů zištných, nemajíc zrovna jiného milovníka, mluví s ním jen proto, že je to hoch hezký a obrazu božímu podobný — kdyby psal krásné veršíky něžně sladké do památníků, v nichž je nadbytek „hvězdiček a měsíčků“, které se tak krásně deklamují, že se posluchač horoucností všecek zatřese.

Kdyby si Irča sáhla na své ubohé, nemocné srdce, přesvědčila by se, že to s tou touhou po básníku není nejhorší, ale musí to být, protože Mařka, zlý

démon třídy, jí tak bezohledně zkritisovala Lexu, když předčítala všem ve škole nejnovější báseň svého hocha, že Irča bledla a ztrácela barvu nezdravým rozčilením.

Je to protivná holka tahle Mařka! Závistivec! Však natáhla svůj jedovatý nosík, když se Irča chlubila, že půjde s Lexou na věneček a zasýkla jako ještěrka:

„Nu, počkej, však ona ti to maminka brzo zarazí, budeš-li tolik neopatrná. Myslíš si, že je slepá? Ale kdepak, holčičko. Zavřou tě do kumbálu o vodě a chlebě a můžeš pak posílat svému zlatému panu Lexíčkovi hubičky světlíkem. Bude to alespoň romantické. A bude-li ten tvůj Romeo potřebovat provazový žebřík, řekni, já vám ho lacino obstarám. Ale ať dá pozor, až bude provozovat gymnastické cvičení před zraky své zbožňované Julie, aby nespadl do světlíku. Hází se tam obyčejně všelijaké neřesti a vyjímal by se v nich málo důstojně, ba mohlo by se i stát, že by si při svém pádu sedl na tvrďásek nebo cylindr, protože bez nich by jistě k tobě nešplhal.“

A vidouc, jak Irča zatíná pěsti a žíly jí na spáncích nabíhají, dráždila ještě jedovatěji, hledajíc ale očima nejkratší cestu ke dveřím:

„A nezapomeň mu napsat, aby si obalil nohy hadry, mohly by mu lakýrky popraskat, kdyby padl někam do střepů.“

Irča tehdy vrhla se za ní jako lvice, ale kdež jí byl v okamžiku konec. Jen když vyprskla síru a oheň.

Ale počkej, darováno to nemáš. A tu chvástavou nerozumností přinucena vykládala tajuplnou historii o žhavých verších Lexových, které nosí na srdci pod živůtkem, ale jež ani za největší poklady nemůže dát nikomu přečíst. A donucena výhrůžkami a vidouc, že její sláva by roztála jako umělá vločka sněhu za červencového poledne, slibuje, že zítra přinese Lexovy verše k veřejné vítězné kritice, čím zasadí Mařce, kterou do dnešního dne velkomyslně šetřila, takovou porážku, že neopováží se víckrát ani nejmenšího nájezdu na její svaté, ba nejsvětější city.

* *
*

A tak tedy nyní chudinka ubohá přemýšlí a dumá. Řekne se, verše. Ale, božínku, vždyť ony se nedají jen tak vyžmoulat z rukávu.

Ale co, Irča si je napíše sama, opatrně vysvětlí Lexovi jejich účel a řekne mu, aby je pěkně čistopisně opsal a jí dedikoval. Ano, tak to udělá, jedinou pomocí je vždy bystrá hlava a na tu je Irča nad pomyšlení hrda.

Usedá. Velebné ticho rozhostilo se pokojem, hodiny jednotvárně tikají, pootevřeným oknem nese se

hlas vzdáleného hvizdu parního stroje, z ulice zní veselý čistý hlahol dětských hrdel a ve vedlejším pokoji kukačka odhoukává svůj monotonní ohlas uplynulých hodin. Je to chudák, na víc se nezmůže než na dvanáct... Slavnostní nálada k výrobě veršů je tedy připravena. Zbývá jen zakousnout se vážně do konce násadky, prohrábnout vlasy všemi deseti, odkašlat a může to začít.

Ještě letmý pohled na náramek s hodinkami, aby básnířka mohla posoudit, jak lehko tvoří, protože podle toho odhadují se talenty.

Půl třetí: až bude ukazovat dlouhá ručička šestku a malá se posune poněkud dále od římské trojky, bude nejkrásnější báseň hotova.

V pěti minutách má Irča osnovu připravenu: základním pravidlem při verších je „vrazit" na vedlejší papír koncovky, které se mají rýmovat, a pak to již jde samo.

Sláva, první čtyři by byly: „malá — vzplála, milý — chvíli". Tak, a teď jen s chutí do práce.

* *
*

Když mamička přišla v pět hodin do Irčina pokojíku, myslela, že omdlí. Irča sedí u stolu, kolem ní válí se kupy zmačkaného papíru, občas zajede si zuřivě do vlasů a něco zlostně zabručí. Vrznutí dveří

v zápalu tvořivém neslyší. Mamička lítostivě pokyvuje hlavou a šeptá si: „Ubožačka, toho učení je na ni přece jen mnoho.“

Je jí líto malého dříče, ale nesmí svoji starost projevit, nýbrž musí ji pokárat za nepořádek, který tak ledajácky provádí.

Škaredí tedy obličej a rázně spustí:

„Prosím tě, žábo, řekni mi, co tu vlastně provozuješ?“

Irča se s vytřeštěnýma očima obrací, lícní kosti má vystouplé zaťatými zuby a vyjekne:

„Pro Krista, mami, už mi chybí jen poslední sloka, ještě ty mne dráždi, vždyť já se zblázním.“

Maminka ulekaně odskakuje do vedlejšího pokoje. Irča přiráží dveře a zamyká. Pak usedá, jezdí zběsilou rychlostí po čele, ždímá je a mačká, vylítne divoce, běhá z kouta do kouta, pak zase usedá. Dopisuje. S těžkým vzdechem, upocena a udýchána, odhazuje pero, k němuž cítí nenávist přímo strašlivou. Má chuť rozmáčknout je jako hada, protože bylo tak tvrdé a nic z toho, co měla v hlavě, nechtělo řádně reprodukovat.

Pak po vysilující únavě nastupuje blahé vědomí vykonaného slavného činu. Předčítá svoji práci, tváře ladí k šťastnému úsměvu, staví se doprostřed pokoj a deklamuje s patřičným pathosem svoji první báseň, tak dokonalou, že je nezbytně nutno, aby se

ji naučila nazpamět. Opakuje ji tedy nesčíslněkrát a čím více ji čte, nachází v ní stále nové a nové myšlenky, kterých poprvé nepozorovala.

Jak vůně fialek jsi dívenko má malá,
a hrozná ve mně pochodeň teď vzplála,
mé srdce touží žhavě každou chvíli,
anděli sladký, s pejsami a milý.

Já v snách Tě viděl a Ty's byla krásná,
že není krasší ani luna jasná,
když na květy a petrklíče svítí,
Ty, hvězdo má, tak zoufalého žití.

Jen nedej by nám shaslo milování,
neb myslet musel bych jen v bolu plání,
že's byla jenom ženou-bestií,
jež svádí, láká a pak zabíjí.

Forma je dokonalá a obsah má hluboký životní smysl. Je jistě z nejkrásnějších, které byly napsány.

Těší se, jak dnes večer Lexu omráčí. Dívá se na hodinky. Psala ji důkladně dlouho, ale rychlá tvorba není nikdy zárukou dokonalosti.

Je ale nejvyšší čas, aby se ustrojila, má-li přijít na schůzku včas. Sbírá tedy opatrně papíry, aby maminka nepoznala, čím se celou dobu zabývala a zatím, co se koketně připravuje a pejzy kroutí, shledává po náležité duševní průpravě, že klesá, rapidně klesá do spodin nejtemnějších.

Učení teď plave, a z ní, premiantky, stává se žába, které nejsou zákony školní ničím, jen pro Lexu podniká nové a nové boje a nyní i hříchy literární páše.

Letí po šikmé ploše rychlostí nezadržitelnou. Plakala by, když si na vše vzpomene, kalich strastí a hořkostí je naplněn, ale teď při nejlepší vůli nemůže si slzami odlehčit, protože jde na dostaveníčko a Lexa by to poznal na jejích očích.

Jen on, on je vším vinen. Nezbývá než zavzdychnouti si plným pochopením tragická slova: Běda ženám, nad nimiž muž vládne!“

Ale což, nějak bylo, nějak bude. Hlavu má výbornou, ráno si přivstane a všecko dohoní.

Lexa už čeká. Irča sotva jej z dálky vidí, spěchá mu naproti rozpálena radostí, podává mu obě ruce najednou, usmívá se a pak jde vedle něj lehkým tanečním krokem, poslouchá hltavě jeho slova, která jí zní nejkrásnější písní.

Božíčku, první láska. Bláznovství, a zase bláznovství, ale tak podivně sladké bláznovství, že oba by nešťastníky, jím takhle postiženými, chtěli být celý život, který by jim plynul tak světle a teple, že nechtěli by nikdy míti střízlivého rozumu.

Tak nesmyslně hovoří a kdyby je slyšel někdo, jenž to vše dávno prodělal a zapomněl, zabručel by jediné slovo, kterým označil by ústav, kam dle jeho mínění patří.

Irče je ale všecko lhostejno. Jde teď s ním, a to stačí. Nyní opatrně, aby ho nezalekla, musí se vytasit s básničkou.

Je nutno dbát dvojnásobně ostražitosti, aby jí nemohl říci, že všecko ve škole vyžvatlá.

Začíná tedy, jak je již jejím zvykem, chytře a diplomaticky: „Čtete básně?“ Myslí, že začala duchaplně a je na to pyšna.

Lexa se na ni podívá po očku a ledabyle odpovídá:

„Tak trochu, někdy, ale moc jim nerozumím. Proč se ptáte?“

Irča se pýří, neví rozpaky kudy kam a konečně spouští:

„Já hrozně ráda čtu básně.“

„Ale, jděte, a to se rozumí, že lyrické, milostné, v nichž je plno petrklíčů, viol a růží, což?“

Irča sotva hlesne: „Ano.“ Na více není schopna se zmoci, protože Lexův obličej dostal zase ohavný, drzý a domýšlivý výraz a jeho oči dívají se tak posměšně, že má pocit týraného ptáčete. Hledí na něj ulekaně svýma velkýma udivenýma očima a cítí, kterak špulí rtíky k marnému plačtivému protestu.

Vždy ji, kluk nedobrý, přivede z rovnováhy, což mu ona také někdy tolik ubližuje?

Lexa už tuší, odkud vítr věje, vidí její rozpaky, pase se na nich, je mu příjemno, že jsou jím vyvolány, a svítě bílými zuby, pokračuje v krutém inkvisičním výslechu:

„Slečna, soudě dle rozpaků, také sama básní. Směl bych si přečíst úlomek vzácné vaší duše?“

Irča by mu nejraději utekla, ale vzpomínajíc na svůj slib děvčatům, sahá bojácně do kabelky a dívajíc se na něj, podává mu báseň, pracně vyrobenou.

Lexa čte, čte, pojednou vypuká v divoký, nestydatý smích, skoro křečovitý, který nemůže zastavit a naléhavě prosí:

„Irčo, pro všecko na světě, nechte zbytečného týrání papíru i svého mozku!“

Irča se na něj s údivem dívá, pak se otáčí a rozškytá se...

Lexa umlká, hladí jí ruce, domlouvá jí, vyzvídá, a ona ve stálém pláči, který násilně polyká, ač jí kanou slze jako hrachy z očí, vyznává se mu ze své školní hlouposti, je jí trapno a bolestno zároveň, ač nezapomíná myslet s největší zlostí na Mařku, kterou zahrnuje slovy nejhanlivějšími.

Lexa ji konejší, ale Irča není k utišení, protože utrpí zítra ve škole nejhanebnější porážku ve svém životě.

Konečně podává Lexa moudrý návrh: opatří si

nejnovější číslo některého časopisu a opíše nějakou báseň s patřičnými změnami.

Irča hlasuje pro.

Spěchají k prvému knihkupectví a za chvilku již přichází Lexa se sešitem. Odnáší jej do nejbližšího průjezdu, otevírá a píše cosi plnícím pérem pod jednu báseň a podává ji Irče.

Irča podívá se dovnitř, pak na Lexu a v mžiku představuje sochu ženské oduševnělosti s otevřenou pusou. Její ustrnutí ale prchá, Irča vypískne, poskočí radostně a vykřikne:

„Ty, kluku, já to nevěděla, jsem to hloupá.“

Dívá se na něj několik vteřin s rostoucím úžasem a radostí, pak něčím nezdárným stržena chytá ho kolem krku a líbá ho radostně a divoce, její polibky prší jako vlahý májový deštík na jeho tváře, oči, na každé místo v jeho obličeji a se rtů splývají slova ve spěchu vydechnutá:

„Lexo, já mám radost, ta Mařka zahyne, určitě zahyne; zalkne se závistí...“ — — — — — — — — — — — — — — — — — —

VIII.

Irča pospíchá do školy s pocitem naprosto triumfálním.

Pod paží hrdě mačká číslo časopisu, v němž je ukryta poslední rána Mařce, čertovi hanebnému, které děvčata za okolností zvlášť mazlivých — chtějí-li ji omráčiti o půjčení „cvíčka“ — říkají Maruško, a její zbožňovatelé zase Maryšo, dávajíce tak znát literární sběhlost v tvorbě dramatické a produkci bratří Mrštíků zvláště.

Irča chtěj nechtěj musí uvažovat o Mařce, která kazí zlolajně její slávu ve třídě. Nebýt jí! Trpko je jí, když si na ni vzpomene: kde může, štípne.

Ale dnes, holčičko, nepochodíš. Budeš poražena, hanebně poražena! Kam bys se chtěla, dušičko, špuntit.

Počkej, až ti zašermuji sešitem před nosem, sezelenáš závistí, huso štiplavá a štěbetavá.

* *
*

Ve škole strhl se huronský křik, který znamenal naprosté vítězství Irčino a nečestnou porážku Mařky.

Mařka se ale nedá, nadarmo jí jazyk nevyrostl. Usedá, zlostí se třesouc a usykuje:

„Holky, prosím vás, nevěřte jí. Je pravda, že báseň je otištěna, ale jen proto, že mu řekla, aby něco stvořil, jinak že Irča utrpí ostudu. Nu, objednal si to od někoho známého, nebo si vytištění zaplatil. Pro rány Sokratovy, Xantipou vštípené, četly jste tu slátaninu? Vždyť tam není ani slovíčka o lásce, ale ani co by se za nehet vešlo. Báseň na letící vlak! Raději měl napsat, jak letěl tenkrát za Irčou, když jsme je přepadly.“

A jedovatě uštipuje:

„Nu, jen hned neposkakuj! Škoda, že nebyl při tom kinooperatér, bývala by to byla alespoň fraška. Mohla bys se smát své vlastní hlouposti. Je vždycky dobře, když člověk včas nahlédne, že by potřeboval nějaký chemický prostředek k rozmnožení mozku nebo odstranění drtin.“

Irča dívá se na ni s pozdviženým horním retem a nadnešeným obočím a neuznává ji hodnu slova. Jen oko přimhouří a nosíkem odkašlává.

Obrací se k nejbližší žábě a povídá:

„S falešnicí a závistnicí nemluvím, punktum!“

Nedívajíc se více na ni odchází hrdě a povzneseně.

Mařka se ale nedá a dopálena vykřikuje:

„Závistnicí! Závistnicí! Člověče, to bych ti měla co závidět! Víš, jak mu říkají v našem pensionátě?“ — Mařka je z venkova a mamička, znajíc její bujnou povahu, dala ji do ochrany starých panen, které již dovedou udusit všechnu chuť k vzdychání a milování. — „Holky, víte, jak mu říkají: „Napudrovaný Lexíček!“

Zná ho půl města pod tím jménem. Prosím vás, vypadá takhle básník? Vždyť nenosí ani široké kravaty, ani dlouhých vlasů. Chodí jako švihák z promenády. A na hlavě bude mít brzo řidinu a ne bujnou kštici. To je literát? Holky, jste tak hloupé, že si to myslíte?“

A hází odvážně poslední svůj trumf:

„A je-li, tedy není pořádný spisovatel, ale literární dandy, který to do smrti nikam nepřivede, protože není posvěcen bídou a zoufalstvím. Dixi!“

Usedá, protože si myslí, že vyřkla moudrost nesmrtelnou, kterou budou po ní opakovat věky.

Irča zlobně se na ni dívá štěrbinami víček a odlehčuje si:

„Ty si pohovíš, až se ti jednou všech pět koleček v hlavě sejde.“

Má zlost, ačkoliv zvítězila. Ale večer, dnes večer, všecko si vynahradí.

Božínku, vždyť jí včera Lexa řekl, že bude mít zítra narozeniny.

Irča se rozkoší protahuje, překvapí jej, hezky překvapí, bude se mu revanchovat za jeho báseň...

* *
*

Tentokrát si dali schůzku přímo na Letné. Irča čtvrt hodiny před smluveným časem chodí u tenisového hřiště a přemýšlí hloubavě a hluboce. Již několikrát si řekla, že je výborným diplomatem. A dnes se ta pravda, niterně procítěná, nejlépe vyplnila.

Mnohokrát se za posledních schůzek ptala Lexy, které kamínky má v prstýnku nejraději a vždycky čekala napiatě na odpověď.

Vždyť zodpovězení takové otázky není maličkostí! Což, kdyby řekl, že ze všech se mu nejvíce líbí brilliant? Pak by na takový dárek praskla celá její kasa, nastřádaná s podivuhodným odříkáním.

Ale Lexa je hodný a skromný hoch. Je zamilován do modrých kamínků, zvláště jako dárek od dívenky by jej chtěl, protože značí věrnost nesmrtelnou a nehynoucí. A při tom podíval se upřímně a výmluvně.

Irča třímá v kapse široké sukně svůj prvý dárek pro hocha: roztomilý zlatý prstýnek s pěti modrými kamínky.

Budete-li pozorně čísti, dovíte se o malé scéně s prstýnkem . . .

Ilustrace ze stejnojm. filmu se *S Marwille* v roli *Irči*. Vypravil *Wetebfi m.* Režie *W. T. Binovce.*

Prvý dárek... Opakuje si stále ta prostá dvě slova, která pro ni chovají zvláštní osobitou vůni, mají sladký zvuk a čarovné kouzlo.

Ještě nikdy nikomu nic nedala. Až dnes věnuje Lexovi kroužek s tyrkysy. S jakou horlivostí jej vyhledávala za výkladními skříněmi! Je věru milou povinností shánět radostná překvapení.

Blaží taková maličkost víc, než hlavní výhra a v srdci je skoro tak teplo, jako když dáme stařičkému žebrákovi poslední nikláк z vyschlé peněženky.

Irča tedy nedočkavě čeká.

Ač nemá Lexu ráda, přece mu musí udělat radost, vždyť je to takový dobrý chlapec, sice trochu domýšlivý, ale má být na co, konečně skromnost přílišná není tou nejlepší vlastností pod sluncem.

Po čtvrthodině netrpělivých vteřin přichází Lexa. Podává jako obyčejně Irče ruku a líbá jí její.

Pak nabízí jí galantně rámě a odvádí do úzkých cestiček k hanavskému pavilonku.

Chodí, povídají si, ruce si tisknou, zkrátka ztrácejí jako obyčejně zdravý rozum a stávají se notorickými třeštidly.

Irča začíná delší přerývanou řečí. Gratuluje. Lexa dělá, jakoby ta maličkost nestála vůbec za nejmenší zmínku a tváří se ukrutně vážně.

Pak vyndavá Irča malé kožené pouzdro, v němž je ukryt celý poklad... Je vrcholně neobratná, to si musí beze sporu přiznat. Ale, božínku, je možno

se divit, když jakživa takovou věc neprovozovala? Nemohla se ve škole poradit, protože by byla klesla v očích všech a možná, že by se jí byly vysmály, což děvčata mají nejmenší porozumění pro něžné dárky? Ještě by ji vyhubovaly, že vyhazuje peníze, vždyť jistě, kluk darebný, za půl roku přejde k jiné a bude se před ní blýskat s prstýnkem, *jejím prstýnkem.*

V jedné chvíli, když zastavili se za křovím, kde nikdo je nemohl vidět a Lexa se naklonil k jejím pomněnkovým očím, strčila mu etui do kapsy a zaprosila:

„Prosím, vezměte to, Irča by měla radost.“

Lexa udiveně odpovídá:

„A prosím vás, co si mám vzít?“

Irča se červená, na tvářích jí vyskakují zákeřné ohýnky a šeptá:

„Nu to, co jsem vám dala do kapsy,“ a špulí rtíky jako rozdurděné malé děcko.

Lexa sahá do útrob kabátu, vyndavá pouzdro, otevírá je, v očích mu zazáří — to Irča měla radost, když to spatřila — pak se přemáhá, zvolna je zase zavírá a vrací je Irče s pokrčením rameny:

„Promiňte, nemohu váš dárek přijmout, skutečně nemohu, byl bych nedůsledným a toho nikdy neučiním.“

Irča je jako když ji poleje ledovou vodou, není schopna vyrazit jediného slova.

A Lexa dokládá vážněji a vřeleji:

„Irčo, mám vás opravdu rád. Vážím si vaší malé čisté dušičky a panenského srdce. Jste pro mne ve své milé rozdurděnosti — a prosím, neurážejte se — naivnosti, zázračným kouzlem dnešních dnů. Vypozoroval jsem vás a mluvím proto k vám vroucně a upřímně. Nejste ještě docela nic zkušená, jak si snad sama myslíte, jste dosud v počátcích školy lásky. Všecky vaše drobné nehody, rozmary a nešťastné chvilky mají v sobě zvláštní pečeť mladistvého zanícení a nedotknutelnosti. Jsou, prostě řečeno. prvními... A byl bych rád, aby prvé zůstalo i posledním, protože si vás opravdu vážím a nerad bych, abyste někdy s hořkostí vzpomněla na to, co mělo zustati po celý váš život čisto a neposkvrněno, nechci, aby ve chvílích, kdy se ve vaší duši zjeví znova obrazy uplynulých snů, zazvučela některá struna vašeho srdce falešně a bolavě. Ne, ze srdce nechci. Jste pro mne pohádkou, rozmarnou pohádkou jarních, kvetoucích dnů, zkazkou, kterou si oba jednou rádi zahrajeme na jemných nástrojích svých srdcí, na stříbrných jejich strunách. A právě proto nechci, aby zrezavěly... Chci na nich nechati jasný jejich pel, abyste někdy, až se nešťastnou shodou okolností třeba rozejdeme, vzpomněla si ráda na toho, kdo jeden čas viděl ve svých snech jen vás, kdo myslíval na vás celé dlouhé dny i noci... Abyste vzpomněla ráda a s vděkem.“

Odmlčel se.

„Proto nepřijímám váš prstýnek. Má být naše láska rozmarem, který zabolí a zahořkne? Chtěl jsem na vás vylouditi nepřímo vyznání a vy sama nejlépe víte, jak dával jsem vám, ne slovy, ale skutky znáti to, co nyní říkám. Nechtěla jste pochopit ve své školácké hrdosti a tvrdila jste vždy, že mne nemáte ráda. Nebylo to snad míněno vážně, ale bylo to bezzávazné a tedy neupřímné. Vzpomenete tehdy na věnečku? Irčo, moje malá, darebáčku zlatý, máte mne ráda? Řekněte!“

Lexa se na ni dívá prosebně, jímá její kučeravou hlavu do svých dlaní, sklání své rty k jejím očím, jakoby z nich chtěl vylíbat všechnu jejich modř, která mu tolik popletla hlavu, jemu, který dříve, než ji poznal blíže, hleděl vždycky na ni s patra.

Irča neodpovídá. V její tváři rozhostil se výraz mučenníka a její oči patří smutně a zkroušeně.

Pak žalostně začíná:

„A vy opravdu nechcete můj prstýnek, nevezmete jej, když vám nedám odpovědi?“

Lexa kroutil hlavou:

„Ne, Irčo, opravdu nemohu. Modrý kamínek značí věrnost. A jak je možno slibovat věrnost tomu, koho nemáme rádi? Vidíte, je to nelogické a nejde to.“

Irča žadoní:

„Ale pochopte, nemohu vám říci, že vás mám ráda, nesmím, jsem vázána různými ohledy a pak,

víte, my ženy, které máme dosti odvahy se odtrhnout, musíme oplácet mužům za ty, které byly opuštěny a zrádně oklamány. Ó, prosím, neusmívejte se tak a nemyslete si, že to mám z románů, ne, všecko čerpám ve škole. — Ale vezměte si ten prstýnek, budu se zlobit nebo plakat, dal mi tolik práce, než jsem jej našla.“

Tváří se skutečně jako kuře, které se ztratilo a neví kam, dívá se lítostivě a v koutcích očí usazují se jí perličky a je v nich tolik tklivé prosby a jsou tak výmluvny, že Lexa neodolá, jistě povolí.

Ne, Irča se mýlí. Lexa dovede vzdorovat:

„Musím trvat na tom, co jsem vám řekl. Chcete proto, aby se vám děvčata nemohla vysmát, zřeknout se všech těch krásných večerních chvil, byla byste tak krátkozraká? Či mne nemáte opravdu ráda?“

Irča je dotčena. Tak, to je jeho vděk za prstýnek, za její starost, je ohava, jako všichni mužští. Není to dost výmluvné, dá-li mu modré kamínky? Musí to míti černé na bílém? Je to hloupý kluk a dotěrný, nikdy vlastně nestál za nic, paličák je, chce prosadit svou za každou cenu. Ale nedá se.

Zvedá hrdě hlavu a odpovídá:

„Lituji, ale nemohu za své srdce, nemám vás ráda.“

Tak, teď to máš, proč mne k tomu nutíš, chlapečku? Mohl jsi být ušetřen zklamání. Trp a svíjej se bolestí.

Tentokrát se ale zdá, že to Lexu opravdu zabolelo: zbledl, zadíval se vyčítavě na ni a pak zvolna, jakoby čekal, že svá zlá slova odvolá, podával jí zpět pouzdro a vida, že schovává ruce za záda, nechtíc je přijmouti, shýbl se a položil jí je klidně, stále ještě bledý a vážný, k nohám, sejmul mlčky klobouk, uklonil se, a pak, nehledě více na ni, ztrácel se na tiché stezce, volným krokem...

Irča dívala se s vykulenýma očima za ním a vidouc, že se nevrací, usedavě se rozplakala a potom, jata náhlou vlnou první vážné bolesti, ve strachu, aby ho ještě našla, rozběhla se za ním.

Zahlédla ho na konci cesty. Zavolala hlasem, který se zadrhl pláčem:

„Lexo! Můj Lexo!"

Závojem slz pak viděla, kterak se vrací, jak dochází k ní, a tu, nemohouc se ho dočkat, poskočila mu vstříc a chytnouc jej křečovitě kolek krku, lístostivě se na jeho rameni rozeštkala...

A s naříkavými zvuky jejího hrdla splývalo jí se rtů:

„Nezlob se, prosím, hezky prosím. Mám tě ráda, tolik ráda. Ty, ty zlý."

Pak jen slyšela jeho jásavý dík a jako v zakletých mlhách ucítila, kterak její mladá ňadra přimkla se k jeho hrudi, jak projel jí nevýslovný žár i mrazík zároveň, a jak její vlhké rty drceny byly jeho polibky tak nenasytně, že jí až krev z nich vytryskla...

A cítíc, že již nemůže dýchat přívalem jeho polibků, pokorně zažebrala:

„Dost, dost už.“

Pustil ji, odstoupil na krok, a tu zadívajíce se do očí, v nichž ještě žehly jiskry, vypukli oba v bláznivý, radostný smích, chytili se za ruce, napjali je, podepřeli se špičkami bot a odklonili se nazad, hledíce si do očí celou věčnost...

* *
*

Když vraceli se domů, zaprosila Irča ještě jednou: „Což si ani prstýnek neprohlédneš? Půjč mi jej, ukáži ti něco. Podívej se, vidíš, co je v něm vyryto? Irča a letopočet. Jsi rád, opravdu rád. Jsi? Nu tak vidíš, ty můj hlupáčku, a toho jsi se chtěl zříci.“

Zastaví se, podepře svou hlavu o jeho rameno a s pohybem nevýslovně cudným nabízí mu znovu své rty...

A pak vytrhnouc se mu, běží dolu letenskou strání s kaskádou jásavého, jarého smíchu, poskakujíc a mávajíc nad hlavou kapesníčkem.

IX.

Mamička větří. Bože, bože, cos to na Irču dopustil. Svíjela by se žalem a chtěla by svoji hlavu provrtat všemi možnými formulemi a úslovími, jimiž lze odvrátit hbitým jazykem neštěstí, řítící se jako nelítostná lavina a hrozící zničit její štěstí.

Zrovna nyní, když si s Lexou tak pěkně vyčistili vzduch, když vyznali své nejhoroucnější a nejtajnější pocity, přijde katastrofa: mamička větří. Nemluví, nehubuje, jen okem hází — ó je — to je nebezpečné, je vidět, že jde po stopě jistě a naprosto vědomě. Kdyby netušila ničeho, spustila by výslech, který dá se lehko obhájit — ale takhle — přijde hned s jistou.

Irče pořád trčí v malém mozečku mrazivá otázka: „Kde jsi se včera toulala? Cos dělala na Letné — a s klukem, víš, že kdyby se to dozvěděl tatínek, že by tě zlostí roztrhl? Máš na to právě čas, taková

zelená žába. Na věnečky chodit, po Letné se vodit — mamička si nevědomky uboze zarýmovala — snad dokonce i psaníčka psát a vzdychat, nu, počkej, tatínek ti ujasní, jak se má mladá žába z dobré rodiny chovat. Nemluv, neodmlouvej, nedráždi! Nebo! — —“

Tohle zavilé slovíčko bylo tak ostré, že se pod ním Irča zhroutila, jakoby jí srdce na prášek roztloukali.

Utekla z pokoje, zbaběle a hanebně utekla, ba ani dveřmi prásknout si nedovolila. Lexa, její Lexa, ten dvorný, hodný chlapec, klukem?

Tak se hovoří o lidech, kteří naplnili „děsivé pouště naší duše“ zářivými paprsky světla a radosti? Takhle? Ale urážet ho nedá, rozhodně ne. Co si o ní myslí vlastně? Že se toulá s lidmi, kteří hned za rohem pošpiní ji vymyšlenými historkami nediskretně vypravovanými při sklenici vína a v kouři cigaret? Ne, poví jí to, nelítostně poví, jasně a zřetelně, aby toho měla náležitě dost.

Je dobře vychovaná, pravda, nikdy nemluvila o své zlaté mamičce v třetí osobě, ale dnes, dnes byla vyprovokována, bylo jí skoro řečeno, že se zahazuje — ne a tisíckrát, ba milionkrát ne, nenechá si to líbit.

„Ty si myslíš, že mně beztrestně můžeš ve tvář metat urážky, ale já ti to oplatím, dovedu ti také odpovědět, když na to přijde!“

Staví se rozkročmo ve svém pokoji před maminčin portrét a spouští kurážně:

„Pro boha tě prosím, řekni mi, co si to dovoluješ? Myslíš si, že jsem nějaká žába? Cože? Že o tom nepochybuješ? Ó ženo malého duševního obzoru, nechápeš, že rok dneška vyrovná se stům letům tvé doby, he? Víš, že vůbec nedovedeš ani v nejmenším pochopit úžasné rozmachy ducha a síly? Temperament ti chybí, ano; temperament: zde je základna tvého urážlivého chování, skornatělá jste, moje milá, víte, budu vám ode dneška zde mezi čtyřmi stěnami vykat, abyste nemyslela, že lpím na předsudcích. Zkazila jste si u mne všecko, všecičko, neboť jsem vás milovala, ale vymýtila jste všecko dobré jediným slovem, nazvouc jej, jej, člověka výborného, klukem! klukem: mohla byste být ráda, kdyby se na vás usmál. Nečervenejte se, není to nic zlého, mohu vám to říci bez uzardění, ač to nikdy nepochopíte. Že mluvím nesmysl? To si vyprošuji, nechtějte ještě více přetrhat pásky mateřské, nečiňte mne ještě více nešťastnou. Pro všechno vás prosím, vždyť já ho mám ráda, tak bláznivě, ztřeštěně ráda. Je hodný a dobrý.“

Irča znenáhla upadá v sentimentalitu a rozpláče se, až srdce usedá. Mamička, tatínek, Lexa..., všecko víří v jediném kole, z nějž neví si pomoci, nechápe, jak se z něj vymotat. Kéž by byla starší o několik let; jistě žádná žena neprojevila podobné přání, ale

ona musí, musí, v srdci to hryže a kouše, je tak bezútěšně smutno a pusto...

Klesne na kolena před postelí, zaboří hlavu do peřin a škytá, jejím mladým tělem lomcuje něco závratně bolestného, co v něm ještě nikdy nebylo, zvedá se, ale kolena se jí lámou a ona kleká pojednou před mamiččiným obrazem, s očí jí tekou slzy, věsí se jí na řasách a se rtů linou se tichounce slova:

„Mamičko, mamičko jediná a zlatá, duše moje, trapiči, trapiči, ne, dobráku můj milý, nechtěj odloučit Irču od jejího hocha, nechtěj, prosím tuze pěkně, jak ještě nikdy jsem nežebronila — — —“

Dveře se zlehýnka otevírají, mamička vchází zprvu s výrazem přísným, když ale vidí plačící Irču, zastaví se překvapena, její tvář nabývá mírného ozáření, oči zjemní, dotýká se zlehka Irčina ramene, zvedá ji. Irča vidouc v její tváři měkkou pavučinu shovívavosti, vrhá se jí kolem krku a zapláče znova a rvavě:

„Maminečko, maminečko moje.“

Skrývá náhle rozžehnutý ruměnec na jejích ňadrech a škytá znovu a tak opravdově, že se mamička leká.

Irča opakuje pořád a smutně svá slova: „Maminečko...“ hladí ji, rukama těká po její tváři, sveze se jí k nohám, líbá jí sukně a zase vzlyká.

Dnes je poprvé v Irčině pokojíku ticho a neveselo. Maminka nazvedá její hlavu, dívá se jí do očí

pláčem zarudlých, pak sedá na pohovku, bere Irču v pasu a posadí si ji na klín:

„Nu, dítě, neplač, jsi nemocna, ublížila jsem ti?“

A hle, Irča přestává být pojednou diplomatem, jejím nitrem valí se horká vlna, nesoucí sebou přiznání, je odzbrojena mamiččinou dobrotou, její něhou, odprošuje ji v duchu za všechna slova, portrétu řečená a zasténá:

„Ne, neublížilas mi, já tobě jsem křivdila. Ale víš, dušičko moje, když já ho mám tolik, tolik ráda, až je to k pláči jak. Víš, a tys mu řekla, že je kluk a věř, není. Hodný chlapec je to, neubližuj mu. Natluč raději mně, musí-li to být, ale jemu nekřivdi, jen to ne.“

Mamička je bolestně překvapena:

„Víš, dítě, žes měla na tohle dost času? Vidíš, vidíš... Bolest mi děláš, potají s hochem chodíš, neříkám, že se zapomínáš, ale nemáš být taková... Ale teď je již marná rada. Kdo je to? Sama jsi řekla, že chlapec..., kam, prosím tě, to povede? A vůbec, lze s tebou, dítětem, mluvit o vážných věcech?“ —

Irča horlivě kývá, že ano.

„Ba ne, nejde... Studentská láska... Co s ní... Přijde rozčarování a bolest..., Irčo, mazlíčku, viď, že toho necháš?“

Irča trne, v její duši je jakoby někdo všecko vyplenil... Tedy konec, konec s Lexou, hochem dobrým, jejím chlapcem, jejím vším. Ne, nesmí to být.

Spíná ruce:

„Mamičko, není to nerozuma, není a nepřestanu jej mít ráda, raději se utopím.“

Je to sice již nejméně stá vyhrůžka z doby její lásky k Lexovi, ale jistě vždycky účelná.

Mamička znova začíná:

„Kdyby to byl alespoň nějaký vzorný člověk, o kterém bych se nemusela bát, že vykořistí tvoji dětinskost, kdyby byl takový, jako je pan Lexa z druhého poschodí...“ — Irča radostně poskočila. — „To je jistě řádný člověk, má bankovní kariéru, je prý velmi nadaný a docela i básní, jak se v domé povídá — neškodné zaměstnání, rozhodně lepší, než kdyby chodil s kamarády pozdě do noci, nebo hrál v karty — kromě toho neměl nikdy žádných ošklivých pletek a je z bezúhonné rodiny. Byla jsem ráda, když pro tě přišel o věnečku, takového se nemusí matka bát. Ale nějaký chlapec, s jakým se vodí Mařka? Darmo mluvit, žerty si z tebe dělá, možná, že tě má třeba rád, ale co je to platno? Lituji jen tvého nezkušeného srdce, že se dalo tak zmámit a že nyní zkusí. Jak ten pan Lexa byl tehdy galantní o věnečku! Náhodou tě tam viděl, poznal tě asi a protože shledal svým jemnocitem, že bys po své nejapnosti netančila, hned šel pro tebe. A tady před vraty, když jsme mu dovolily, aby přisedl do našeho fiakru: samá úslužnost a ochota. Když chtěly jsme zvonit, vyndal svůj klíč a prosil, abych dovolila, že sám otevře,

elektrickou lampičkou nám svítil, mne napřed o schod poslal, protože věděl, že není příjemno jít vedle rozsvícené žárovky a že lze lehko klopýtnout, také k tobě hodný byl, ba myslím si, že se dokonce do tebe zamiloval. Jsi sice mladá, ale bylo by to příjemné vědět, že existuje někdo, kdo tě bude mít až dospěješ rád. A teď se pojednou zblázníš. Přilítne bublina a ty se jí chytíš.“

Byla to dlouhá řeč, ale Irča jí nelitovala. Lexa, božínku, má takovou dobrou pověst u mamičky, není to štěstí? Irča si skoro troufá tvrdit, že její záležitost je vyhrána, že není nic, skoro nic, co by skřížilo její lásku. Jak šťastný obrat!

Potichu se chichtá, mlhy se rozestoupily a zase v srdci hřeje. Mamička, hlava rodiny — neboť tatínek v záležitostech dívčích musí vždycky povolit, protože tomu nerozumí — mamička je při Lexovi! Není to hlavní výhra? Kromě toho je zde jedna výborná věc: mamička netuší, kdo je činitelem v algebře jejího srdce, je sice vidno, že jí někdo prozradil Irčiny tajné spády, ale společníka a „svůdce“ nezná.

Je na vahách: přiznat se — nepřiznat, vyjít s barvou ven, nebo všecko tajně uschovat, jen v koutě důvěřivé duše... Bojuje sama se sebou. Konečně vítězí láska k dobré mamičce a Irča se zpovídá měkce a důvěřivě, je jí sladko, že může se někomu upřímně

bez nadsázky pochlubit tím, co dlouho v ní již kvasí a roste.

Béře mamiččinu ruku do měkkých dlaní a zatím, co tváře hoří purpurem prvého upřímného vyznání a oči vlhnou silou chvíle, která se již nikdy nevrátí, sklouzá jí lehce se rtů slovo za slovem, líčí shledání na schodech, prvé dostaveníčko, závist děvčat, své všecky tajné spády otevřeně přiznává, jen návštěvu o patro výše zamlčuje, protože jí by jistě sobě i Lexovi ublížila.

Když končí, mamička mlčí dlouho a urputně. Irča se zase leká, bledne, říká si, že je hloupá, že všecho tak upřímně vyklopila a netuší, chudák malý, že mamička je dojata, nejvíce že si posloužila vyznáním schůzky na Letné a řečí Lexovou, kterou dopodrobna reprodukovala, přibarvujíc ji dle svého ještě vzletněji, poetičtěji, čistěji, neví, že mamička má dobré pozorovatelské oči, které dovedou patřit do všech nejtajnějších zásuvek její bytosti, proniknout je a správně postřehnout.

Ale mamička mlčí... Přemýšlí. Vzpomíná, že do svých rozpočtů udělala hanebnou čáru tím, že chválila Lexu, vidí, kterak Irča na tom lpí a že bude nesnadno jí říci, že nejde, aby s ním večer chodila, že schůzka na Letné byla poslední, kterou s Lexou prosnili, že nyní je nutno vzhledem k mládí Irčině říci důležitá slova: „Nesmíte se scházet tak, abyste se mohli líbat, nemůžete se již důvěrně vodit za

ruce, tisknout si je a naslouchat jen bláhovému tepu svého srdce i písním, jež vyloudí, jsouc vzníceno a rozehřáto.“

Bojí se skoro Irčiny lásky, protože je prvá a tedy nejproniknutější celou dívčí bytostí, neboť všecko zdá se jí v té době nové, svěží, každá nepatrná maličkost nabývá v srdci prvně milující ženy svůj osobitý ráz, pečeť, něco, co ještě nikdy nepřešlo jejím životem, ať již pohled nebo stisk ruky, letmý polibek, nebo stisk v pasu, krátký a nevědomý dotek ňader, vše to vzbuzuje zvláštní mrazík, v okamžiku tom vnímá se plně nálada okolí, byť jen pouhý strom nebo dusot cizích kročejů a vše to dovede při sebe menší příležitosti se probudit, kouzlo vzpomínky promluví a člověk naladěný nejsanguiničtěji zesmutní a zlítostní...

Hle, to vše mamička ví, a poznala, že láska Irčina, byť vždy rozmarná a neuvědomělá, zanechala v ní velké stopy, že zlá slova o náhlém odloučení dotkla by se jí právě tak, jako člověka zhýčkaného smíchem, který je náhle postaven před krutou skutečnost, jež tvrdě k němu promluví, že vzpomínka na uplynulé rozmarné štěstí byla by ledovou rukou, jež dovedla by Irču vzrušit a na čas ochromit, právě jako u těch, kteří odcházejí z domu v nejveselejší náladě, netušíce, že až se vrátí, uvítá je taková zpráva, že nebudou moci ji v prvé chvíli pochopit a uvědomujíce si ji, bude se jim vše zdát hrozným, horečným snem.

Irča se vyčítavě dívá na mamiččin portrét . . .

Ilustrace ze stejnojm. filmu se *S. Marwille* v roli *Irči*. Vypravil *Wetebfilm*. Režie *W. T. Binovce*.

Mlčí tedy.

Irča nechápe nic z toho, co se v mamičce děje a vidouc její rozpaky a vážnou tvář, dává se znovu do pláče, který ale nyní proniká tím více a je hlasitý, skoro křiklavý a pevně odhodlána, že musí prorazit svou spouští znovu, tentokrát hodně energicky:

„Uvidíš, že nedovolíš-li mi, abych s ním chodila, skončí všecko náramně smutně pro vás i pro mne, upozorňuji tě na to. Nebude-li v téhle historii padesát mrtvol jako v Mackbethu, šešklebí se na vás přece smrt, ale z mé tváře, ano, z mé, a ta snad vydá za těch padesát, nemyslíš? Pak budete moci oplakávat svoji zastaralou sveřepost na hřbitově a budete moci dát nad moji mohylu truchlivý nápis (Irča celou řečí zase nekriticky přestřeluje, vynalézajíc románových slov, aby působila hodně účinně): „Zde leží malá Irča, která zahynula, protože její rodiče nechtěli dovolit, aby se nevinně scházela s Lexou“. Neusmívej se, já mluvím vážně, v téhle věci neznám žertu...“

A podrážděna úsměvem, který mamičce nezmizel se rtů, spouští ještě srdcelomněji:

„Což myslíš, že jsem vám jen pro smích? Nechcete a nechcete chápat nic vážně, cokoliv vám tvrdím, myslíte stále, že jsem desetiletá žába s krátkými sukněmi nad kolena, ale já jsem žena, rozumíš, že—na,“ a při důrazném vyjeknutí posledního slova vystupuje na špičky jako tenorista, má-li vynutit závratnou výšku.

Mamička se na ni dívá a povídá:

„Ano, ano, jsi žena, ale malá, tuze malá. Jsi asi tak ženou, jako já jsem babičkou.“

Může si to dovolit říci, je dosud hezká, vysoká a elegantní, dáma, která dává si na své řeči záležet, nepoužívajíc nikdy ošklivých slov.

Irča se ohražuje hloupoučce a nevinně:

„Prosím tě, proč bys nemohla být babičkou? Což uteču-li s Lexou? Mohla bys jí pak být tak brzy, že by se ti ani nechtělo.“

Mamička rudne a ačkoliv zná Irčinu naivnost začíná přísně:

„Dosti již, tak bychom se nedostaly ke konci. Sedni si, napíšeš mu dopis, že všecko víme a že je konec. Nechápeš nic vážně a nezabolí tě to tedy. Použij papíru bez monogramu.“

Irča zelená, vyskakuje s maminčina klína, béře klobouk, rukavičky, vše ve spěchu, zatíná rty, aby nevydala nejmenšího hlásku, slzy jí splývají jako hrachy z očí, ale ona odvrací hlavu, aby nebylo ničeho vidět, jen její ramena lomcují tajemnou bouří...

„Kam chceš jít?“

„Kam, kam, že se ještě ptáš! Nevím, ale provedu jistě něco, co nás bude obě mrzet, neupustím od Lexy.“

„Irčo!“

„Mami!“ — dupla zlostně nohou.

„Doma zůstaneš.“

„Ne a ne a ne. Mýlíš se, myslíš-li si, že si dám v téhle věci rozkazovat. Nezustanu, ať se stane cokoli.“

„Řeknu to tatínkovi!“

„Ať, můžeš, tisíckrát můžeš, bude mi to již jedno, bezpodmínečně jedno. Jsem tvrdohlavá, neustoupím; kdybych se měla utopit, rozumíš, u—to—pit.“

„Zdá se, že prosíš, abych na tě vzala deštník!“

„Vezmi, třeba svůj parádní se stříbrnou rukovětí, roztluč jej, chceš-li, o mne, ale nepovolím. Tím si něco pomůžeš! Mohla bys tak klesnout ve své inteligenci, že bys tloukla dceru?“ A Irča v návalu zlosti odhazuje klobouk i rukavice, rve kapesník zdravými zuby, že z něj ve vteřině visí cáry.

Mamička, zdá se, nepřichází ze svého klidu a dává ihned ultimatum:

„Za prvé: ten kapesníček, který jsi tak svéhlavě roztrhala, koupíš si ještě dnes ze svých úspor; i monogram si dáš výšít. Nemohu trpět, aby v kolekci jeden chyběl. Za druhé: hezky si sedneš a nebudeš odmlouvat a za třetí: kdy máš zase dostaveníčko s panem Lexou?“

Irča pohazuje hlavou jako hříbě, nechce odpovídat, ale pohled mamiččin pusobí na ni takovou suverénní moci, že odpovídá, rebelantsky sice, ale pravdivě:

„Za prvé: koupím si šáteček, za druhé: už jsem poslechla a sedím, a (dodává bojácně a lítostivě) za třetí: zítra v šest hodin u pomníku Palackého.“

„Dobrá, půjdu zítra na tu schůzku na místě tebe já, ani slova. Co mu řeknu, nedá si za rámeček, dopis tedy psát nemusíš. Tatíčkovi zatím smlčím, odbudeme to ve třech, je to poprvé, co mám před ním tajnosti, žábo paličatá!“

Irča prosí:

„Mamičko, vezmi mne sebou, prosím tě, ty mu vyhubuješ, já to vím, budeš zlá, mami, netrap mne...“

Mamička se vyčítavě na Irču dívá, lehkým kyvem ukazováčku zve ji k sobě, uchopí její hlavu do svých rukou, líbá ji na víčka, stírá jí s tváří zbytky vláhy a šeptá:

„Dítě, dítě malé, myslíš, že vám chci ublížit, jste-li oba hodní? Ráda bych jen ho poznala, promluvila s ním, proto se mnou nesmíš. Ale ani muk o tom, potkáš-li ho na schodech, nesmíš varovat... Slibuješ?“

Irča rozjásána tiskne ji k sobě, celuje její ruce, mazlí ji a spiata vděčností děkuje jí, nenalézajíc vět, omezujíc se pouze na slova: „Má drahá, dobrá, zlatá...“

Ve vedlejším pokoji ozývá se tatíčkův hlas, mamička klade němě prst na ústa, Irča odskakuje k zrcadlu a horlivě pudruje červeň na tvářích a zarudlá víčka.

„Tatíčkovi ani slova, rozumíš, Irčo?“

Irča znovu přiskakuje k mamičce a ač má tváře bílé jako clown v cirku, tiskne je k jejím vlasům a šeptá:

„Ale o to jsem tě měla prosit já, ty... ty... jemnocitná.“

Mamička se usmívá a odchází. Jdouc kolem zrcadla vidí, kterak bílý pudr uvízl jí na vlasech, zastavuje se a stírajíc jej, rozmarně se otáčí k Irče hrozíc jemně prstem:

„Vidíš, vidíš, první stopy šedin, Irčo, tvým přičiněním.“

Když dveře zapadly zadívala se Irča za ní s takovou něhou a tak dojata, že znovu jí rozechvěl pláč.

A nemajíc již mamičky ve svém pokojíku, hladí své tváře na místě jejích, opakujíc znovu a znovu:

„Má dobrá, zlatá, drahá, nejsem hodna, abych líbala stopy, kudy jsi kráčela.“

Spíná ruce jako k modlitbě a něco oddaně a vroucně šeptá...

X.

Irča krčí se za rohem ulice a upjatě se dívá s očima rozšířenýma strachem na jeden bod, který by chtěla všemi svými pohledy varovat a říci mu, že se nad jeho hlavou vznáší bouře, nad níž ustrne překvapením.

Lexo, hochu milý, budeš mít dnes veselé dostaveníčko! Čekáš v hřejivém rozechvění, že malá Irča přiběhne radostně, zavěsí se ti do paže, že půjdete spolu ulicemi k sobě přitisknuti, zatím co nad stichlými sady probleskovati budou poznenáhlu prvé hvězdy, dívajíce se shovívavě a diskretně.

A zatím přijde někdo jiný, který nezavěsí se do tvého rámě, ale zahledí se na tebe přísnými zraky a vyčítavě.

Irča by chtěla Lexu varovat, ale dané slovo jí brání, cítí, že zachovala by se záludně k mamiččině dobrotě, ví, že mamička toho nezaslouží, a proto

stojí jako přikována, ačkoliv srdce se jí svírá a do plavých kadeří vtírají se krůpěje potu.

Lexa přechází klidnými kroky, roztržitě se dívá na hodinky, chvíle ubíhají, ale mamička nejde a nejde. Proč jen? Vždyť se již od pěti hodin strojila, Irče přísně nakazovala, aby zůstala doma a odešla již v půl šesté. Irča je jako na trní. Božíčku, kde jen ta mamička mešká, proč ještě prodlužuje takovým způsobem její muka?

Kdyby tušila, že tolik zkusí, byla by si Irča náležitě rozmyslela, aby se zamilovala.

Žvanivé žáby! „Láska, to je ti, holka, med," říkává Mařka, ale lže, tak drze a nestoudně, že by měla za to dostat čtyřiadvacetihodinový karcer. Pěkný med, ale zdánlivý, skrývající v sobě zákeřný prvek, který při častém užívání se nevyplatí.

Irča poskakuje na jednom místě, tře střevíc rozechvěním o punčochu na druhé noze, pak zase, aby nedostala křeč, prostocvik přemění opačně, ale mamičku tím ne a ne přivolat. Stává se neopatrnější, vykukuje odvážněji — v tom všecka strne a stojí jako Lotova žena.

Mamička přichází!

Jde volným krokem přímo k Lexovi, který ještě nic netuší, jsa právě zabrán do podrobného studia detailů pomníku, neboť symbol jedné partie se mu obzvláště líbí. Slyší sice již za sebou kroky a šustění

šatů, ale neotáčí se, protože je dnes dotčen, že Irča přichází tak pozdě.

Jeho ramene dotýká se jemně cizí ruka, Lexa se otáčí, pobledne v tváři, stiskne rty, tuší, odkud vítr věje a němě zdraví s hlubokou úklonou. Irča za rohem všecko pozoruje napiatě a celým jejím tělem hraje otázka:

„Co se bude dít, můj bože, co se stane?“

Mamička podává Lexovi ruku, který se jí radostně uchopí a líbá bílou rukavičku.

„Čekáte, tuším, na naši Irču?“

„...osmělil jsem se, milostivá paní, ačkoliv...“

„Nepřijde dnes a snad nikdy již příště, pochopíte sám, že po včerejšku, když kdosi mi řekl s přátelskou účastí a při tom se škodolibou radostí, že Irča nebyla v divadle, ale na schůzce do pozdního večera, není více možno, abyste se scházeli. Nevyčítám vám, vy mladí máte nové názory a ti, kteří přijdou po vás, budou mít zase jiné, s nimiž zase vám nebude se chtít souhlasit. Jdeme všichni svou cestou a každému z nás se zdá, že správnou. Ale pochopíte snad, když opatrovali jsme pečlivě jediné dítě, že se nás dotkne na nejcitlivějším místě, dovíme-li se, že na sebe dostatečně nedbá, namlouvajíc nám, že odchází do divadla a zatím... Tak a podobně začínají tragedie mladých srdcí, měl byste sám takovou věc dobře znát: dnes se jde do parku, zítra do kavárny — ale nepřišla jsem, abych činila

výtky, nebo bolavé otázky. Nehovořila bych s vámi, kdybych neslyšela o vás to nejlepší a neznala zároveň vaši řeč tam na Letné — včera se Irča ke všemu přiznala — a nenechávala bych také Irču zde, tou dobou by byla již na cestě do některého švýcarského pensionátu, bez ohledu na to, chce-li studovat dále a za rok by ji byla snad prvá láska přebolela a zbyla by na ni jen v koutě srdce vzpomínka...“

Lexa byl bledý, cítil, že ho vlídně řečená slova Irčiny mamičky fascinovala:

„Ba nepřebolela, milostivá paní, opravdu ne. Znám slečnu Irču za tu krátkou dobu docela dobře a i kdyby přebolela, zanechala by jistě stopy. A proto také nepohrával jsem ohněm, milostivá paní, třeba naše láska — smím-li se tak před vámi vyjadřovat — začala rozmarně a poloneuvědoměle. Nedělám tajností s tím, že mám ji rád, nechovám také pokoutních úmyslů a mohu se vám podívat zpříma do očí. Tolik mi slečna o vás vypravovala, z každého slova vřela láska k vám, opravdová a hluboká. Jsem tak domýšliv, že jsem přesvědčen, že existuje ještě třetí osoba kromě rodičů, s níž je nyní nerozlučně spojena.“

Lexův hlas jihl a vroucněl.

Za doby své lásky hrál němou roli passivního pozorovatele, nečinil hned ze začátku nátlaku na Irču, ačkoliv ji dlouho potkával a oblíbil si ji pro její nezkaženou prostotu; za všecku tu dobu, kdykoliv za-

vedla řeč na mamičku, měla pro ni jen hezká slova, byla do své matky skoro zamilována, příklad mamiččiny něhy byl jí něčím kouzelným, připadala jí jako včarována do všedního života, kterým šla se zpěvným zvukem svého hlasu, jakoby nikdy do něj nepatřila. Měla ráda svého muže od prvého seznámení, byl jí vždy vzorem dokonalosti, shledávala na něm všecko správné, pro jeho chyby zladila teplý úsměv a stisk ruky. A on, naproti tomu uznával vše to ryzí, co v ní od prvého seznámení plálo, byli oba jakýmsi párem ze starých zašlých dob babiček a dědů biedermayerovských, ač byli o celá desetiletí mladší, plni mladistvého snažení i přímých pohledů v kulturu současné doby. Nebylo nové knihy, aby nepřešla jejich salonkem a jsouce bezstarostně situováni, mohli poskytnouti Irče vše nejlepší, těšíce se z její bystrosti, jež v jejím mládí jevila se nezkrotným a bujným temperamentem.

To všecko Lexa znal a nyní ozvalo se v něm něco, jež řeklo mu, aby poděkoval Irčině mamičce za všecko něžné, které do ní svým blahodárným vlivem vdechla.

„Milostivá paní, bolí mne, že jsem se choval takovým způsobem, který vzbuzuje ve vás nedůvěru. Ale nebylo jiné příležitosti: jak scházeti se s tou, kterou jsem začal mít rád a jak jí to jinak říci? Je ještě příliš mláda, milostivá paní, a byl bych býval jistě odmítnut. Ale na svůj věk předčí všechny své současnice znalostí otázek, jež dívkám jejího

stáří jsou ještě dlouho něčím nepochopitelným a pro něž nemají také zájmu. Je veselá, podléhá vlivu spolužaček, ale byl při ní někdo, jenž naučil ji vřele cítit, kdo vedl ji jemnou rukou... Jste to vy, milostivá paní. Nevíte opravdu, jak vás dobře znám z Irčiných řečí a čím jí jste, jakou má k vám důvěru. Říkávala již na počátku: „Vím, že kdyby mamička se to dověděla, nehněvala by se na nás, dovedla by přimhouřit oko.“ Pravím tak, jak cítím. Naučil jsem se v Irče mít rád zároveň vás, vlastně její prvou bytost, to je všecko to dobré a sensitivní. Milostivá paní, troufám si docela prosit, abyste dovolila, abych se s Irčinkou vídal, jsem odhodlán vyhověti všem vašim příkazům a také ovšem i zákazům. Odpovíte-li: nesmíte ji vidět, nezbývá mi, než respektovat vaše přání, abych vám nezpůsobil bolest — a resignovat. Ale nevěřím, že se tak stane. Stále mi něco našeptává, že nebude tak zle, vždyť necítil jsem také ničeho, co vnuklo by mi obavy, když jsem vás viděl a nebylo nic trapného pro mne té chvíle. Byl jsem překvapen a dojat... Nečekal jsem tolik shovívavosti a nezasloužil jí. Naučil jsem se žít vaším duševním obzorem, chápal jsem jej očima Irči a vážil jsem si vás.“

Jeho hlas se rozechvěl:

„Budete-li chtít, abychom se rozešli, zbude mi jen smutná vzpomínka na ubohou, malou Irču, jíž jsem nevědomky způsobil bolest tím, že jsem se s ní seznámil, a ta bude mi tím nejčistším, co jsem kdy

měl, čím jsem se obohatil, a pro co jsem snad chtěl i jednou žít... a zároveň s ní vystoupí mi vždy před zraky světlý váš zjev, milostivá paní, který zároveň budu v duchu smiřovat za bolest, kterou jsem mu způsobil."

Nemohl mluvit dále, něco teplého zalilo mu oči, uchopil mlčky ruce Irčiny mamičky a přitiskl k nim dlouze své rty.

Nebránila mu, neodsunula jich, pochopila všecko, co tím chtěl říci.

„Jen prosím, dovolte, milostivá paní, i když všecko nám zakážete, abych mohl Irču ještě jednou na hodinu, dvě vidět, abych se s ní rozloučil a zahleděl se naposledy do očí, které byly mi modrou pohádkou, abych ještě jednou směl pohladit zlato jejích vlasů. Že mi to dovolíte?"

„Dovolím, ale nesmíte jíti sami. Někdy jindy sejdeme se všichni tři v parku. Věřím vám, že nebudete se chtít sejít za mými zády, pokládám to za samozřejmé a nevyžaduji slibu. Chcete jistě, abych měla o vás dobré mínění."

„Budu se snažit, získat je."

*   *
*

Irča stála za rohem jakoby ji někdo se všech stran špendlíky popichoval, instinktem milujících vycítila situaci, v níž se ocitl Lexa a odhodlána bránit ho

nejchrabřeji, rozbíhá se, nedbajíc zákazu, na druhou stranu, kde stane před nimi jako hříšník s očima prosebně upřenýma na mamičku. Ta se na ní jen smutně podívá, ale Irču mrzí tento pohled více, než kdyby tisíc slov řekla.

Spíná tedy prosebně ruce a žadoní:

„Mamičko, nezlob se, stála jsem celou dobu na rohu, nechtěla jsem jít k vám, ale něco mne sem hnalo, musela jsem vás vidět.“

Mamička hlavou smutně pokyvuje:

„Neposloucháš, Irčo, neposloucháš, ale jsi-li již zde, mohu vyhovět přání pana Lexy, které před chvílí pronesl. Dám mu příležitost, aby s tebou šel delší dobu. Dovedete mne na Letnou, je to asi vaše zamilované místo, a ukážete mi, kudy jste všude chodili.“

Mamička nečeká odpovědi a vykračuje. Irča jde po jedné její straně, Lexa po druhé. Hovor vázne. Irča chce každým okamžikem zůstat zpátky, aby mohli jít s Lexou spolu, ale mamička záměr hned v zárodku dovede předejít. A tak nezbývá jim, než mamičce býti čestnou stráží.

Irča natahuje krk z trojstupu, očima Lexu povzbuzuje, usmívá se na něj, rameny krčí, dávajíc mu znamení, že za nic nemůže, ale on jde stále nemluvný a smutný a ačkoliv je vždycky dobrý společník, nejde mu dnes nic přes rty.

Irča chce zakřiknutou náladu vzkřísit. Začíná tedy:

„Lexo, prosím tě, proč nemluvíš? Mamička je hodná, ona se také ráda zasměje, viď, mami?“

Mamička hned při prvých slovech Irčiných sebou trhla a přísně se na ni zadívala. Irča nedovede pochopit, proč? Co zas vyvedla? Vidí, jak Lexa zčervenal a neodpověděl. Co jen zas usmolila? Hlavou jí šlehá myšlenka a tváře jí také hoří: tykala mu před mamičkou, nu, to zas vyvedla chytrost. Aby mamičku udobřila, je odhodlána moudrost napravit. Otáčí se tedy znovu k Lexovi a povídá vážně, kladouc důraz na každé slovíčko:

„Pane Lexo, prosím vás, já to tak nechtěla říci. Odpusťte.“

Lexa je ještě ve větších rozpacích a mamičce jako kouzlem usídlil malý úsměv v koutku úst. Irča, jakmile jej spozorovala, využila té příležitosti, mrštně jako lasička přeběhla na druhou stranu k Lexovi, by mu mohla jít po boku, zjevně odporujíc. Mamička pohledy jí nakazuje, aby přešla k ní, ale Irča kroutí očima. A tak mamičce nezbývá nic jiného, než smířit se s tím, že ti dva blázni půjdou vedle sebe.

Irča hned, jak přišla k Lexovi, vzala ho za ruku, stiskla mu ji a krátce se přitulila k němu bokem a ramenem. Poskočila si! Jen ať si mamička jde, co na tom, bude-li chtít říci něco Lexovi, pošeptá mu to — a na Letné se již nějaký keřík najde, který jim bude dělat záštitu, aby mamička ničeho neviděla.

Jde tedy vesele a hledí oba sama bavit, s počátku

to sice nejde, ale pak se všichni tři rozhovoří, jako by s nich spadla všecka tíseň a nezvyklost chvíle.

Došli na Letnou. Celou cestu musela Irča dávat pozor, aby se nepřeřekla, ale nedařilo se jí to. Kdykoliv se na Lexu nějakou otázkou obrátila, vždycky se jí vpletlo do úst zatrolené slovíčko: Ty, ty.

Nikdo by nevěřil, jak může zvyk se nevyplatit. Co z toho vlastně mají, že si tykají? Jen aby pozor na ústa dávali. Irča v duchu filosofuje: je absolutní, nad vše jiné jasnou pravdou, že člověk je opice: jeden řekne, že je nejintimnějším a nejhezčím, když si lidé, kteří se mají rádi, tykají. Ostatní se téhle nesmyslné bezhlavosti chytí a teď to jde stálým řetězem: když tykáš — miluješ, když netykáš — nemáš rád, právě tak jako bláznovství s oškubáváním květů kopretin, jakoby chudák nevinná květina za to mohla, že je někdo zamilován. Barbarství je to. Orveš deset kopretin a vyjde ti pětkrát ano, pětkrát ne. Má to smysl? Irča to také zkoušela a vždycky došla k náhledu, že kopretinové orakulum je protivně kolísavé a nespolehlivé.

Mamička se ale nezlobí, když se Irča přeřekne, na rtech jí jen zahraje jemný úsměv nad horlivostí, s jakou se snaží chybu napravit.

Lexa se nezmýlil ani jednou a Irča má proto na něho zlost. Nepřeřekl se, dareba. Kdož ví, má-li ji vůbec rád. Irča každou chvíli se pomate, ale on nepřijde z konceptu, umí hrát dobře komedii. V Irče roste

hrozné podezření, že i před ní až doposud se přetvářel, že lhal lásku. Ale jestli mu přijde na stopu, může se těšit.

Jak je vidět, není Irča ani drobet věcnou, nevyvázla z prvého nebezpečí a už zase se dává strhnout k černým myšlenkám.

Ze svých úvah je pojednou vyrušena prudkým pohybem Lexy, který ji zvrátil nazad a líbá ji, divoce a vášnivě, jak nikdy ještě nečinil, tiskne ji tak prudce v pase, že jí až bolest činí, Irča cítí, že jeho polibky jsou jiné než jindy, nenasytnější a nějaké smutné.

Co to dělá? Což mamička zde není? Opravdu, mamička jde zamyšlena napřed, neotáčí se, dobráček drahý, přeje jim, jistě vzpomíná na to, jak ona byla mladičkou, milující dívkou.

Lexovy polibky bolí. Jsou nenasytné, kruté, Irča oddává se jejich přívalu, dívá se jen přivřenými víčky do jeho očí, při každém doteku rtů vidí v jeho očích smutek. Rozmar, kterým ji vždycky škádlil, pojednou vyprchal, odvát a zapomenut, jen oči hovoří výmluvně a nejvíce jejich zavlhlý lesk.

Co mu jen je? Tak ještě nikdy Lexu nepoznala. Opravdu, je smuten. Irča netuší, že Lexa se domnívá, že jen proto odešla mamička napřed, aby užil posledně pohledu na ni, aby se s ní rozloučil. Nechce Irču rmoutit a mlčí. Vše kolem jakoby zesmutnělo, je mu líto poslední chvíle, která přišla, aby

A u letohrádku královny Anny . . .

Ilustrace ze stejnojm. filmu se *S. Marwille* v roli *Irči*. Vypravil *Wetebfilm*. Režie *W. T. Binovce*.

se snad nevrátila, rád by řekl Irče mnoho něžných slov na rozloučenou, ale nemůže, něco mu stahuje hlas a říká: „Trp sám a mlč.“

Mlčí tedy a líbá...

Kdyby Irča znala jeho duševní boj, řekla by: „Hlupáčku milý, neznáš moji mamičku, tu dobrou a zlatou, nerozloučí nás, jistě ne.“

A bylo by mu veseleji, kdyby tušil, kterak mamička se na ně dívá, vždyť oba, blázni nerozumní, jsou tak k sobě přitisknuti, že nevidí, neslyší, a poskytují mamičce hezký obrázek: Irča tvářinku má schoulenou na Lexově rameni, jednou rukou drží ho kolem krku a on je skloněn nad jejími zraky a vpíjí se do jejích modrých, čarovných studánek.

Je mnoho něhy v jejich postoji, zdají se býti v tom krátkém ulpění v sebe sousoším čisté lásky.

Mamička na to patří, mládne, jejím nitrem valí se vzpomínky...

Obrací se mlčky... Jemná ruka, v níž bělá se kapesník, zvolna nese se k očím.

XI.

Irčin tatíček chodí po pokoji jako tygr řvoucí. To se mu ještě za jeho dlouholeté manželské praxe nestalo! Slyšel včera ve vinárně, kam chodí pravidelně každý čtvrtek, že jeho žena a Irča potulovaly se večer na Letné s jakýmsi mladým mužem, nedbajíce zlých jazyků a klevet.

Kolega, rada z departementu třicátéhošestého, s nímž zpravidla oddává se zlému kumštu karbanickému, donesl mu to jako vzácnou novinu, okořeniv vyprávění důkladně všelijakými záludnými citoslovci a hanebnými domysly.

Není prý jisto, chodí-li svrchu řečený corpus delicti za Irčou, nebo milostivou paní, což zasluhuje uvážení přísného, neboť v případě druhém bylo by nutno zjednati dva svědky ku dopadení in flagranti, jejichž diskretní opatření zasahuje se on sám ve své šestatřicítce učinit, přihlížeje k tomu, že v záleži-

tosti cti manželské je vždycky první, který třímá vysoko neposkvrněný prapor svých zásad. (Je o něm všeobecně v úřadovnách známo, že, ač je ve věku dospělém, trpí ještě nevyléčitelným rozšířením srdce a nervovou soustavou, pro mladá svůdná stvoření zvlášť citlivou.)

Je pochopitelno, že po zprávě tak ohromující hrál Irčin tatínek roztržitě, prohrávaje s ďábelskou tvrdošíjností, potíraje pořekadlo: „Neštěstí ve hře, štěstí v lásce", a konečně je i samozřejmo, že posměch za to ho stihající i finanční ztráty, nevzbudily v něm pocitů nejlepších a pro „darebnice darebné" příznivých.

Přišel domů později než obyčejně, ba zapomenul se i tak, že vypil o dvě čtvrtky moku rudého více, než snesla jeho tělesná konstrukce, zvyklá po celou řadu let jen na určitý počet. Přechází tedy po pokoji jak tygr řvoucí, ač hodina duchů dávno odbila a jeho žena i Irča spí spánkem spravedlivých, sníce zajisté o tom, jak by ho znovu napálily.

Kroky jeho tvrdě duní pokojem, roste v něm dravá pomstychtivost, již musí ukojiti, neboť jest více než jisto, že žena jeho oddala se svodům nestoudných očí mužských a své pátrání odůvodňuje makavými důkazy: když odcházela na procházku, strojila se pečlivě, nakazujíc Irče, aby zůstala doma — té raffinovanosti — otočila se několikrát před zrcadlem, což jindy nečinívá tak okázale, ba přiznává

i Irčin tatíček ve svých vývodech, že se mu ten večer tolik líbila, že měl sto chutí ji zlíbat mladicky jako za starých dobrých časů... Plémě ještěrčí a darebné. Jen to nemůže dobře pochopit, proč odcházela z domova sama, když přece na Letné byla viděna s Irčou. To jej poněkud uklidňuje.

Nebude teď v noci vyvolávat manželských afér a nedá své pomstychtivosti vybuchnout, ale zítra hned časně ráno, neboť beztoho nebude moci spát, zaujme posu nejvýš uraženou a důkladně jim oběma z hlavy vymrská myšlenky nehodné a nedůstojné.

Raději by si lehl na pohovku, než k provinilé ženě, ale hebkost bílých povlaků je tak lákavá, že odmítá pro dnešek ukájení své urážky na cti takovým chlapeckým způsobem a zabořuje se do peřin, ovšem obrácen zády k hříšnici.

Jeho vlasů dotýká se jemná ruka a mamička šeptá: „Copak, tatínku, že mi nedáš ani hubičku na dobrou noc? Slyšela jsem tě již dlouho přecházet a něco povídat. Stalo se ti něco nemilého, nebo jsi prohrál? Nu tak, polib mne přece.“

Tatík chtěj nechtěj se otáčí, dotýká se studeně jejích rtů, v duchu bruče na ženskou vychytralost a úskočnost.

* *
*

Ráno, švihácky upraven, aby mamička poznala, jakého v něm ztrácí elegána, při šálku kávy zaha-

juje prvé jednání rodinné tragedie — s vyloučením širší veřejnosti, již zastupuje Irča — začínaje slovy vzletnými o tom, kterak chodil za mamičkou, jak ji měl rád, že slíbila mu u oltáře lásku a věrnost pro celý život, že spolu byli šťastni a radost jejich že byla posvěcena dnem, kdy na svět přišla Irča, žába s pusou kulatou a velikýma očima jako malý kapřík, o které kdyby byl tušil, že se tak zachová ku svému dobrému otci, byl by jí raději v den narození krk zakroutil, aby k stáru, kdy je přetížen pracemi a starostmi, byl ušetřen zklamání bolestného, jež ranilo ho do hloubi srdce vždy milujícího otce a manžela.

Tím vyčerpán jest úvod.

Nyní následuje barvité líčení včerejšího, nápadně úpravného oblékání, podezření vzbuzující rozkaz, aby Irča zůstala doma, ač výslovně zaslechl, že si přála, ano p r o s i l a mamičku, aby ji vzala ssebou, jeho chůze do vinárny, jak po cestě prožil pekelná muka, dohaduje se, že je cosi shnilého ve státě Dánském (nebylo ovšem na tom ani zbla pravdy, vše si jen vymyslel, aby odkryl svou rozbolenou duši a vyzvedl prozíravost a lásku manželskou), jeho příchod mezi stálé hosty, kteří ihned na něm poznali dramatičnost jeho zamyšlení... Konečně dochází ku stěžejnímu bodu obžaloby, kterak kolega rada z departementu třicátéhošestého, ten, který má za sebou pestrou minulost, upozorňoval ho přátelsky, že milostivá paní

chodí s jakýmsi záletným mladým mužem a aby maskovala hříšnost svých citu, že vodí Irču ssebou, zaučujíc ji tak holdovati jedu vášně a lásky, na nějž toto ubohé nevinné dítě, které se ještě nikdy na muže nepodívalo, jsouc zcela zabráno starostmi školními, má ještě dosti času.

Žádá důrazně, aby mu nepokrytě sdělila, jak daleko pokročilo její vzplanutí, a proč mu vyvedla takový kousek po tolika letech, ač něhou a dobrým srdcem jí zpříjemňoval celý život, kde se seznámila s nečestným tím člověkem a zároveň táže se, kde bydlí ten nestoudník, protože ho požene k zodpovídání takovému, že jej přejdou pro vždy myšlenky, jež rozvracejí klid ubohé rodiny.

Mamička nechápe. Dívá se udiveně na tatínka, který se potí jako v páře a vidouc jeho svraštělé brvy a ujasňujíc si pojednou situaci, propukla v upřímný, skoro hlučný smích:

Otec je uražen:

„Vidím, že jsi již úplně odvrácena mým citum, že nedbáš na manželské srdce. Jdi si tedy kam chceš, jsou-li ti k smíchu mé nejsvětější pocity; bude ti asi milo, dáme-li se rozvést... Jen toho nevinného dítěte je mi líto. Ubohé stvoření bez matky, jíž by mohlo milovat.“

Je dojat. Dotýká se spoceného čela rukou a zavírá oči, smutně vzdychaje.

Mamička se na něho pozorně dívá, v koutcích úst jí hraje úsměv, ale ovládá se, jde zvolna k němu, polaskává jej na tváři a povídá:

„Sedni si, tatínku, řeknu ti něco, co tě méně zarmoutí, než to, co ses o mně domníval, ačkoliv bych se měla zlobit a hrát si na uraženou. Ale nejsme dětmi. A tomu bláznivému panu kolegovi řekni, aby si hleděl svého a zametal před svým prahem.“

Je ráda, že našla příležitost, kdy je možno jíti s pravdou ven, aniž by tatínek huboval, nýbrž uvítal to jako věc v poměru k prvé aféře nadmíru příjemnou a veselou.

Nyní začíná mamička, role jsou prohozeny: tatínek hraje pilného posluchače, jsa každým okamžikem více a více překvapen, ulevuje si občas výkřiky a zahubováním, které ale není mysleno vážně, protože je zde jedna věc, jež jej rozradostňuje: je jisto, že v jeho klidu se nic nezmění a že rozvodné myšlenky byly výsledkem chorobné fantasie pana kolegy.

Mamička je ovšem při Irče, chválí také Lexu, jaký je vzorný a hodný hoch, který nemá žádných obmyslů, nechtěje využít její naivnosti, vykládá, jak při nich omládla za včerejšího dostaveníčka a že zkrátka není toho náhledu, ačkoliv je Irča ještě mladá, aby jim bylo zakázáno stýkat se, ovšem jen v mezích slušnosti a za asistence rodičů. Pravda, bude to dlouho trvat, snad se i rozejdou, ale Irča dostane

školu a bude vědět, jak má s druhým mužem jednat, aby si jej ovinula kolem malíčku, zkrátka vybouří se, a bude jednou docela dobrou ženou.

Bůhví, kde mamička sebrala tuhle životní zkušenost, je přece na tatíčka dobrou, jeť její první láskou, jistě mluví tak jen proto, aby ho nezastrašila délka známosti.

„Prosím tě, snad si nemyslíš, že by mi sem ten kluk chodil? Nebo že se s nimi budeme vodit po ulicích? Co by mi řekli kolegové? Ne, ne, z toho nebude nic, žábě se to musí vykouřit z hlavy, pošlu ji do pensionátu, školu přeruší, ještě dnes si dopíšeme o prospekty. Již od nynějška bych se měl dát tísnit, bude na to dost času, až to bude musit být. O tom mi nemluv. Zatrápená žába, a já o ní řeknu, že je ubohé, nevinné dítě, které ještě neokusilo lásky. Hleďme, lasičku, také by chtěla chytat, ohníčky v srdcích zapalovat. Měl jsem dnes nepříjemnou noc a těch by ještě bylo.“

„Ale, tatínku, pro děvče vždycky musíš něco zkusit.“

„Zkusit, zkusit. Bude dosti času na to. Ne, mamičko, mám tě rád, ale to nechtěj. Nejde to, nezlob se proto na mne, vím, že to s ní myslíš upřímně a mně je jí také líto. Ale co si kdo upekl, ať si také sní.“

Tatínek obléká kabát, líbá mamičku a odchází.

Půl jedenácté. Je nejvyšší čas, aby se ukázal v kanceláři, chce-li být ve dvanáct doma!

Maminka utírá si oči a dívá se ven na ulici, kde občas přeběhne dvojice milenců přitulených k sobě.

Chudák Irča. Půjde asi do pensionátu, nechá studijních plánů a mladé lásky. Tatíček bude neoblomný — — —

XII.

Když Irča přiběhla domů, dosud nic netušíc, rodinné konsorcium zasedalo v celé velebnosti.

Vzduch naplněn byl dusnou atmosférou, až Irču zamrazilo a bylo jí jako delikventu, jehož palce očekávají lehtivých dotyků roztomilých nástrojů, jimiž rvány budou tak upřímně, že nešťastník nestačí poskakovat radostí.

Tatínek sklání se nad adresářem a horlivě listuje v písmeně P. Co jen v něm hledá?

Irča přestává být bujně veselou, mamiččin pohled jí napovídá, že je cosi tíživého ve vzduchu a že asi všecko je vyzrazeno. Jde tedy tiše k mamičce, líbá jí ruku a sklání se k tatínkovi, ten ale se škaredí a odtahuje.

Když Irča je sama ve svém pokojíku, který slyšel všechny její vzdechy, sny a touhy, zaleje ji smutek, srdce se jí chvěje, netroufá si jíti vedle, kde jistě

osnují se plány, které jí zkříží všechno její mladé štěstí, teprve vykvetší.

Vzdor lomcuje celou její bytostí. Tak je to tedy, to je ona vychvalovaná láska rodičů? Pošlou ji jistě do pensionátu a nádavkem k těmto zlým činum budou jí vyčítat, co stojí peněz. Prosí se o to?

Co se tam vlastně děje? Dozvědět se to musí, takhle to dál nejde.

Otevírá kurážně dveře, dostavuje se v ní starý vzdor i energie a pohlížejíc na oba očima rozšířenýma odhodláním, spouští kurážně: „Prosím vás, co to tu máte vlastně za tajnosti, děláte tak, jakobych se bůhví čeho dopustila.“

Přiskakujíc k tatínkovi, lichotí se k němu, ale ten ji odstrkuje a nakazuje jí:

„Jdi do svého pokoje a neopovaž se vystrčit hlavu, dokud se nedovíš rozsudek. Jsi ty pěkná, dochovali jsme si. Ale teď ve vlastním zájmu hleď zmizet, víš, že nemám rád zatvrzelých hříšníků, nebo neposlechneš-li, jak jsem ještě nikdy na tebe ruku nevztáhl, dám ti takových pár štulců, že nebudeš moci čtrnáct dní svým namlouvačným jazykem hnout, abys pletla sobě a jiným hlavy.“

Irča zlostí rudne, stahuje obočí, napřimuje tělo a ohražuje se:

„Dovol, tati, s kým myslíš, že mluvíš? Neurážej mne!“

Tatínek neodpovídá, podívá se jen na mamičku s dotazem:

„Kam dává Anna rákosku na prášení koberců? Je to vhodný instrument i na studentky, zmatené darebností."

Irča je takovou bezcitností všecka bez sebe, naskakuje jako posedlá a zatíná zuby, zatím co slzy se jí zase derou do očí.

„Takhle urážet ji, ji, mladou dámu. Nenechá si to líbit, ne, nenechá, vyvede něco, jistě."

Tatínek se na ni znovu dívá a ptá se:

„Mám užít opravdu těch nejradikálnějších prostředků?"

Na čele mu nabíhají žíly, že má o něho až mamička strach. Obrací se sama důrazně k Irče:

„Budeš-li ještě dlouho se takhle chovat, nezbude ti nic jiného, než aby sis dala do zadu polštářek, nebo by se ti mohlo stát, že bys nemohla několik dní si pořádně sednout."

Pomohlo. Irča odchází, ale triumfálně, s nadnešenou hlavou, protože takové bezcitnosti by nečekala od svého nejúhlavnějšího nepřítele. Ve dveřích se ještě otáčí a se staženými koutky úst odsykuje:

„Ustupuji brutálnímu násilí a přesile. Dobrá! Dnes máte sólo vy, jindy ho budu mít já."

Z opatrnosti se ale zamyká a prohlíží polštářky, který by se jí nejlépe hodil, kdyby bylo nejhůře:

člověk nikdy nezná potrhlých nápadu rodičů, jsou-li rozdrážděni.

* *
*

Stojí u dveří a bezcharakterně dává ucho ke klíčové dirce, aby slyšela, jak dopadne přelíčení. Vře to tam zle. Je slyšet jenom dva hlasy, ale nemohou se nikterak shodnout. Hluboký tatínkův vychvaluje švýcarské pensionáty, zatím co upřímný maminčin hájí hospodárnost a protestuje odhodlaně proti zbytečnému vydávání peněz.

Zlatá mamička!

Ne, Irča se v ní nezklamala, její věc má v ní horlivou zastankyni, je proti dlouhému odloučení, protože by se jejich ubohé dítě mohlo nostalgií roznemoci, a dovede si vůbec tatíček představit, že by jejich jediné dítě, mazlíček, slunce podzimních dnů, leželo churavo někde daleko, kam nemohly by měkké ruce rodičů! Uvážil to? Vyčítal by si pak a zkusil by daleko více než teď, kdy dbajíce ostražitě o ni, mohou její touhy ukázňovat a mírnit? Nejde přece jen říci: pošleme ji jako zavazadlo do Švýcar v koši. Ví, že mamička by s ní nemohla nikam jet, protože trpí migrénou a nesnese dlouhé jízdy, a on, kdyby tak učinil, musel by vše v úřadě oznámit, a to by bylo poznámek a dohadů těch nejhorších. Utrpěla by jak jejich, tak Irčina pověst.

Zná tak málo lidi? To by bylo domyslů!

Obklopili by je všechny pikantními historkami, které by kolovaly ve všech společnostech jeunesse dorée. Nezbývá, než nějaký pensionát — ač mamička to nerada vidí vzhledem k Irčiným studiím — někde v Čechách. Neslyšel chválit ještě onen v Nelahozevsi? Teď je ve Veltrusích. Mnoho dcer kolegyň z vyšší dívčí tam bylo a žádná si jej nemohla dosti vynachválit, což ten? Mohli by každou neděli za ní jezdit, na prospěch se zeptat a kdyby na ní viděli přílišný smutek, mohou ssebou i pana Lexu vzít a představit jej jako bratrance! Není takový nápad nejlepší? Zasluhuje jistě dokonalého uvážení.

Tatínek cosi brumlá pro sebe, ale důvody jeho polevují, uznává asi v duchu oprávněnost mamiččiných slov a jejich závažnost. Úrada dostoupila vrchole.

Je slyšet mamiččin chlácholivý hlas a tatíčkův bas, již jen slabě odporující.

Irča, ač rozesmutněna, že již nebudou s Lexou chodit milými uličkami, které pro ně mají půvab, jenž se nikdy nesetře, uznává, že odporem by si jen uškodila a děkuje v duchu znovu mamičce za všechnu její lásku o ně. Vždyť bude moci Lexa za ní jezdit, bude již dovést na hodinku zmizet a odloučením dostane její láska nový žár, nová touha se rozhoří srdcem, vylákána dlouhou přestávkou a ona mu polítne naproti s daleko větší radostí, sednou si ně-

kde v parku nebo budou chodit po poli a ruce si tisknout, bude to nevýslovně krásné, až půjdou úzkou mezí, dotýkajíce se těly a nad nimi slunce zazáří, pohladí a pomazlí.

Irča sní.

Její oči nabývají měkkého lesku, cítí polibky, které ji pálí na rukou, rtech a šíji, vztahuje ruce po jeho vlasech, hraje si jimi, ukolébává se v kouzlo prvého shledání po rozloučení, šeptá mu mnoho slov, tolik sladkých, pomněnkové její oči se přivírají, pokoj se s ní točí, lehtivý dotek jeho pocelů ji hladí, ve svém zasnění líbá Lexu krátce a horce, a najednou, temperamentem zachvácena, začne řádit nelítostně v jeho kučerách, cuchá je bez smilování, odskakuje na krok, vypuká v smích a tulíc se znovu k němu, jásá: „Ty kluku nečesaná, vrabčáku, vrabčáku!“

Probouzí se ze svého omámení; volají ji.

Otevírá opatrně dveře, spíná ruce do klína a vchází zkroušeně jako kající hříšnice.

Tatínek sedí pohodlně v lenošce, dívá se přísně na ni a začíná:

„Rozhodli jsme se po náležité duševní průpravě, že půjdeš do pensionátu.“

Irča sklání hlavu a oddaně odpovídá:

„Co mohu dělat, nechci vás rmoutit tak, jako vy mne, jsem hodná, poslechnu.“ Potrhuje rameny a chystá se k pláči.

Tatíček je uveden z konceptu, takové povolnosti nečekal.

Mírní tedy svůj hlas, zbavuje jej přísného tonu a pokračuje:

„Neradi bychom se od tebe ale odloučili nadobro. Mamička, té se můžeš nejvíc poděkovat, vybrala pensionát ve Veltrusích. Myslím, že uznáš, jak bude nám bez tebe těžko, dobře jsi se učila, až dosud dělala jsi nám radost. Osud ale chtěl jinak, nemůžeme se jen smát. Pojď sem ke mně, Irčo.“

Přitahuje ji k sobě a hladí ji.

„Dělám to jen pro tvé dobro. Kdybys se s ním denně viděla, zevšedněli byste si, jste oba příliš mladí a máte své požadavky, působíme-li ti svým rozhodnutím lítost, uvaž, že je i pro nás dvojsečnou zbraní.“

Hlas tatíčkův vláční a trhá se. Mamička se odvrací, chudáček dobrý.

„Uvidíme tě každou neděli a věříme, že se dovíme vždy jen to nejlepší, že nám dokážeš, že jsme se v tobě nezklamali. Bude-li toho zapotřebí, neplač, vezmeme ssebou i pana Lexu, ovšem pod tou podmínkou, že se budeš před sestrami chovat tak, abychom toho nelitovali, jinak nebudeme svého pokusu opakovati. Rozumíš?“

Jak by nerozuměla! Zlatá srdce!

Pláče. Ne proto, že ji odlučují od Lexy, je jí líto,

že působí jim, kteří mají jen ji, k níž celý život spínali své myšlenky, tolik hoře, nyní, kdy měli se těšit z ovoce své starosti. Drazí a dobří.

Vrhá se mamičce kolem krku, líbá ji a hladí, tulí se k ní, jakoby ji chtěla odprosit za všecko, všecičko. Pak jde k tatíčkovi, sklání svoji hlavu na jeho kolena, tře se o ně, dívá se ze spoda na něho zrosenýma očima, pak se vymrští jako šipka, chytí i jeho prošedivělou hlavu do svých rukou a líbá mu všechny stříbrné nitky, které na ní léty uvázly.

Tatíček tiskne ji k sobě a šeptá jí do ucha, pod kudrnu zlatých vlasů:

„Nu tak, jsme hodní, ty rebelante?"

Irča zatřepe mu divoce hlavou, přimáčkne k němu svoji tvář a skoro se rozezpívá:

„Vy moji jediní, tak hodní a krásní svojí něhou."

Běží k mamičce, bere ji za ruku, přitahuje k tatíčkovi a odvádí je před zrcadlo, kde obrazí se všichni nerozlučně spolu spojeni vřelými srdci.

Je jim volně, že se našli, chápou všichni té chvíle, že dobrotou docílí se mnohem více, než krutými prostředky.

Irča se otáčí a pomalu odchází. Chce být sama se vším vděkem v duši — — — — — — — — — —

* *

*

Podepřena o okenici, s čelem přitisknutým na chladné sklo, dívá se do ulice očima, které nevidí, jsouce zality nitkami rosy. Vzpomíná...

Lexo, Lexo!

Myslíš, že budeme ještě chodit našimi milými uličkami, že zase pujdeme do temných kostelů, kde v tichu, k sobě přitisknuti, poslouchali jsme zvuky varhan tiše a zasněně, že podvečerní světla lamp budou rozžíhat v našich očích jiskry, skotačíce v zřítelnicích, že dech bude splývat s dechem v šepotu, že budeme si říkat všechna hezká vyznání ne slovy, ale stisky ruky, kradmými pohledy, že budu se chvět v tvém náručí, bojácná a očekávající...

Můj dobrý hochu...

Tobě budou platit všechny mé myšlenky v pensionátě, budu škrtat v kalendáři dny, plné odevzdané lásky vroucího srdce, které s myšlenkou na tebe bude ulehat, snít, že je v tvém pokoji a dívá se, kterak ve svých rukou držíš obraz té, která je tebou prolnuta celičká...

Irča upadá ve smutek a sentimentalitu.

Chudák Lexa...

Ne, chce ho vidět ještě dnes, rozloučit se s ním musí hodně oddaně a vřele, aby poznal, že ho měla opravdu ráda, že na něho bude stále vzpomínat, od rána do večera, i kdyby se neměla docela nic naučit. Odloučit ji mohou, ano, ale nesmějí jí zakazovat, aby

na něho nemyslela celý den, chce mu posílati vzdušné hubičky ze svého peřinového doupěte v pensionátě, až již všecko bude spát.

Irča vytrhuje se ze zasnění a dívá se na hodinky.

Tři. Lexa je v kanceláři, což aby řekla mamičce, že se jde rozloučit s Mařkou a ostatními holkami a šla za ním do banky? Ne, to nejde. Mohl by mít nepříjemnosti a nebyl by jistě rád, kdyby ho viděla v kancelářském kabátě na rukávech zakaňkaném neustálým otíráním pera, na němž se uchytil chloupek.

To zná! Není to milé, je to právě takové, jako kdyby on ji viděl, když má na noc zakroucené vlasy do papírků, aby se jí na druhý den udělaly kudrlinky.

Ale jak jen, jak?

Irča přemýšlí intensivně, že jí až pot naskakuje. Bože, poraď, musí přece se s ním rozloučit, nevěděl by, co a jak, vyhýbal by se mamičce a to by byla velká chyba.

Božíčku, že na to hned nevzpomněla! K čemu by byly telefonní budky? Zázračný vynález, výtečný člověk, který přišel na tuhle geniální myšlenku. Nemýlí-li se, byl to Reis, odpočívej v pokoji, dobrodinče lidstva a zamilovaných zvláště.

Irča odchází k mamičce, prosí ji lichotivě, jak nejlépe umí, aby ji dovolila ven, že se chce rozloučit se všemi žábami, kterým se jistě srdce žalostí utrhne, protože po jejím odchodu nebude již ve

škole nikdo, kdo ujal by se zachraňovací akce směřující k tomu, aby mladá děvčata neskysla na staré, bručivé staré panny s mopslíky.

Mamička se dívá pátravě, tuší, odkud vítr věje, nechce svolit k tomu, aby Irča šla sama z domu:

„Ne, Irčo, znáš tatíčkovo přání, nesmíš. Chceš se sejít s Lexou, já to na tobě poznám.“

Irča shledává, že jde o bytí a nebytí jejího plánu a proto se statečně brání:

„Ne, ani takovou maličkost jí nepřejí. Dělají z ní trestance. Neprotestovala proti jejich násilné a dobývačné politice, svolila hned, aby ji poslali do pensionátu, ač tím zahrabávají její budoucnost, která jí v Minervě kynula a to všecko jim je málo. Ani rozloučit s kamarádkami se nesmí. Přestává to být opravdu hezké a když ji mamička nepustí, půjde bez dovolení. Což si nezaslouží ani trochu důvěry?“

Dík střelhbité rychlosti svého rozštípeného jazyku dociluje Irča parlamentní řečí skvělých výsledků a rychle se strojí: je důležito, aby vylítla dříve, než se mamička jinak rozmyslí.

Když za ní bouchly dveře, oddechla si. Největším uměním bylo dostat se z domu, ostatní je již hračkou, dík Reisovu vynálezu.

* * *

S důležitou tváří vchází Irča do telefonní budky. Ještě nikdy netelefonovala, dokáže to? Čte pozorně

návod a zvedne sluchátko, ač nad ním musela dlouho spekulovat, aby snad zbytečně nevyhodila dvacetihaléř, což znamenalo by mrzké plýtvání národním jměním. V návodu je: „čekejte, až se ozve centrála“. Nikdo se ale nehlásí. Nu jsou tam jistě ženské a mají zrovna někoho v práci, to se Irča nedovolá; ani rána z děla by je nevyrušila. Irča nervosně nadskakuje a má sto chutí celý kurník rozházet.

Konečně!

„Haló ...“

„Haló!“

„Centrála ...“

„Haló, tady Irča, prosím vás, mohla bych mluviti s panem Lexou?“

„Jaké si přejete číslo?“

Tohle Irča nevěděla, nezbylo jí, než křičet: „Hned, hned!“ a hrabat v seznamu se zimničným spěchem.

„Prosím, slečno, číslo 5580.“

Dlouhá pausa, Irča je zase rozčilena.

„Haló, kdo tam?“

„Tady Irča, prosím, mohla bych mluvit s panem Lexou?“

Napiatě poslouchá a zdá se jí, že kdesi na konci drátu vyperlil ženský smích, jako když se šampaňské odzátkuje. Nezdvořačka. Víckrát tam Irča telefonovat nebude, potřebuje se jí smát? Dopaluje se:

„Tak, prosím vás, slečno, zavolejte mi pana Lexu!

Ano, nemám moc času! Je to důležitá obchodní záležitost.“

„Hned, hned, spojím vás s jeho oddělením.“

Irča čeká jako na trní, slyší na druhé straně pochichtávání a šepot a proniká ji zlé podezření: že je ta ženská zamilována do Lexy a teď se jí posmívá. Bodejť ne, takových suknı je v bance, to se jistě do některé zakoukal a teď ostatní z toho mají švandu, jak ji vodí za nosík. Že se jen hlásila jménem, na nic nepřijde.

Co Lexa tak dlouho otálí, či snad o ni nestojí?

Z rozjímání vyrušuje ji neznámý mužský hlas:

„Haló, kdo tam? Tady Lexa!“

Je to drzost, nějaký darebák povedený si chce hrát na Lexu, všecko vyzvědět, aby si z nich mohl dělat vtipy. Ne, to si na ni nepřijde. Zpražím tě, počkej. Dlouhým čekáním je již všecka vzrušena a proto nehledá slov:

„Prosím vás, nedělejte žerty, chci mluvit s panem Lexou a ne s lecjakým dotěrou, který se chce za něj vydávat, rozumíte, nemám času!“

„Chtěla-li jste někoho ku svým šaškovitým šprýmům, mohla jste si vybrat jiného a ne mne, nejsem na to zvyklý.“

„A já vám říkám, že chci mluvit s panem Lexou a že ze sebe blázny nenechám dělat. Zavolejte mi ho.“

„Já vám zase pravím, že jsem Lexa a že nejsem pro smích lecjaké žábě.“

Hrubián. Což ale kdyby to byl přece Lexa? Snad se tak mění hlasy v telefonu? Spouští znovu s náležitou reservou a zmírněným hlasem:

„Jste opravdu pan Lexa?“

„Ke všem rohatým, jsem!“

„Tak když jsi to ty, tak jsem to já taky. Nepoznáváš mne? Irča! Slyšíš, Irča... Jsme to hloupí. Chichichi.“

„Hahaha...“

„Počkej, až se přestanu smát, ačkoliv mně veselo není. Musím s tebou mluvit, zmiz rychle z banky, můžeš?“

„Děťátko, nevím, to přece jen tak nejde.“

„Lexo, musíš, je to duležité, nebo mne už neuvidíš. Neprodlužuj to, sice se rozpláči. Řekni třeba, že ti umírá teta, ale přijď. Čekám tady na rohu u telefonní budky... Ale pospěš.“

„Lekáš mne, Irčo, přijdu tedy hned, za každou cenu.“

„S bohem, chceš hubičku? Tu máš. Je to hezké? Pošli mi ji taky.“

„Nemohu, nejsem zde sám, smáli by se.“

„Darebo. Ještě jednu, škoda, že nemůže být štípaná. Tak přijď rychle, nebo ti budu nevěrná, budu-li zde stát dlouho sama! Na zdar!“

„Na shledanou.“

Tak, to by bylo vyřízeno. Počká chvilku a půjdou naposledy někam spolu. Eh co, nač se trápit, vždyť

přece doma jí dovolili, že Lexa smí za ní jezdit, bude to také krásné. Jen kdyby už přišel...

Lexa přiběhl závratnou rychlostí, ještě měl límec u kabátu spěchem ohrnutý. Jdou vedle sebe, Irča je zavěšena; je jí všecko lhostejno. Vypráví podrobně celou historii, chvilkami je jí k pláči, jen občas se zveselí. Zlobí se na tatíčka, ovšem že ne zcela vážně, nazývá ho neuctivě pohodlným jezevcem, který má strach, aby nepřišel ze svého klidu, chválí mamičku, která se jich ujala.

Lexa ji konejší. Takové rozloučení jim neuškodí, naopak, budou více po sobě toužit a tím radostnější bude jejich shledání. Veltrusy jsou vlakem jen málo vzdáleny od Prahy, nač tedy věšet hlavu. Jen Irčiných studií je škoda, učila se pilně, že Lexa sám měl z toho radost. Ale což, beztoho se vezmou, tedy k čemu se trápit a poslouchat kantory.

Dnes poprvé mluví Lexa o budoucnosti a Irča zachvívá se radostně. Slyší v duchu Mendelssohnův „Svatební pochod“, vidí, jak v bílých šatech, zalita závoji, jde s ním ruku v ruce k oltáři; v srdci je plno radostných nadějí a toužených snů, tulí se k němu blaženě, hřejivě, srovnává se v duchu s břečťanem, který se ovíjí kol silného sloupu...

Vzpomíná si znova na rozchod, je jí teskně a nevědomky křečovitě zatíná své, ještě dětské prsty do Lexových dlaní.

Lexa jí hladí ruku a jeho oči ji mazlí a konejší...

Náhle uchvácena něčím, co vloudilo se pojednou do jejího nitra, zahledí se oddaně na Lexu a rdíc se tak, že tváře připadají jí jedinou výhní, šeptá:

„Lexo, pojď, půjdeme k tobě. Proklouznu kol našich dveří, sedneme si u tebe vedle sebe, abychom nemuseli chodit zde po ulicích, kde za dne se lidé tak dotěravě dívají a v duchu snad posmívají. Chceš?"

Lexa se na ni vážně a dlouze zahleděl, viděl lesk čistých, nevinných očí, neshledávajících v návrhu nic nedovoleného, naopak, všecko jasné a samozřejmé a obdivuje ji, kývl němě hlavou...

Šel napřed, pootevřel dveře a zůstal u nich stát. Přiběhla udýchána, bleda, bez svého obvyklého šelmovského výrazu u třešňových rtů. Když sevřel ji do náručí, cítil, kterak se chvěje a zuby že jí lehce drkotají jako v zimnici. Výraz jejích očí byl ulekaný, bázlivý a ztrácel se někam do hloubek, odkud má přijít tajemství, které dosud jen tušila v mlhách, ale jež zdálo se jí nyní být blízko na dosah ruky.

Lexa teprve vycítil, co se v ní děje, byl k ní pozorný a něžný, aby ji ani v nejmenším neurazil, aby

snad náhlým dotekem ruky nezmrazil květ, který pečlivě ošetřován dobrými rodiči, rostl bez starosti, bez úděsu, jen za slunečného jasu a krásné pohody...

„Moje Irčo!“

„Lexo!“

Rozplakala se v jeho náručí bolavým hořkým pláčem. Poprvé tušila, že je ženou, ne již dítětem, že pro svoji lásku dovede se zříci toho jediného, co mladé děvče má, že se toho zříká s pocitem uvědomělosti činu, ani z dálky nevnímajíc, v jaké formě se to má stát, znajíc to jen matně z doslechu nebo z lektury a z mlhavých narážek starších děvčat, které jí mnohdy vháněly purpur do tváří, o němž nemohla říci, proč a jak vznikl.

Přitiskla se k němu a líbala ho sama horkými polibky, nedočkavými, kladla jeho ruce kol svého pasu a zaprosila:

„Vezmi mne do náručí, odnes mne do svého pokojíku, chci tě líbat, snad naposledy, možná, že se roznemohu, je mi tak neskonale smutně, spánky mi hoří, tělem probíhá zima a hlavou závrať. Tak mi ještě nikdy nebylo. Kdybych tě neměla tolik ráda, nebyla bych přišla, před domem jsem stála nerozhodně, bylo mi lhostejno, uvidí-li mne naši, bála jsem se jen okamžiku, až se dvéře zde zavřou a já zůstanu s tebou sama. Když jsem zde byla poprvé, nebylo to takové, necítila jsem ještě tolik touhy... Dnes je to něco

jiného, jsem změněná, jsem tvoje, výhradně tvoje, dám ti všecko, co budeš chtít, všecko, rozumíš?“ —

Poslední slova vyhrkla jí z úst, znala je z četby, nepronikajíc jejich obsah: tušila jen za nimi nejvyšší důkaz lásky, který chtěla Lexovi dát.

Mluvila jako v horečce... Co se to jen dělo s veselou, čtveračivou Irčou?

Lexa vzal její hlavu do svých rukou, podepřel její titěrnou bradu o své dlaně a zadíval se znovu hluboko do jejích očí, jako tam na ulici a řekl klidně, s něhou v hlase:

„Irčo, nechci nic od tebe, nekradu... Máš-li mne ráda, vydržíš vzdálenost v pensionátě a až se znovu sejdeme, abychom šli spolu ruku v ruce celým životem, pak budeš mi patřit celou svou bytostí. Mám tě rád. Nechci tě oloupit o mladé sny, které máme jen jednou. Nemluvil jsem s tebou proto, bylo mi to vzdáleno... Stačí mi vědomí, že mi patříš, stačí mi, žes mi chtěla dát důkaz, byť jeho dosah nechápajíc, aniž bych prosil, aniž bych lákal. Toho ti nikdy nezapomenu. Ale nyní užijeme posledních chvil. Takhle, sami dva, bez svědků se dlouho nesejdeme.“

Vzal ji do loktů a nesl k pohovce, kde ji jemně uložil.

Jejich rty se setkaly znovu, na dlouho. Irča cítila, kterak ji drží v pase, ale neviděla, její oči byly přimhouřeny a krev se valila spánky divokým rytmem.

Nenasytně lokala štěstí jako z plného poháru, naplněného úsměvy slunečního jasu, posledního a proto nenávratně krásného...

Tiskla jeho hlavu ke svým tvářím, skrápěla ji slzami, stržena silou chvíle nabízela znovu své rty novým polibkum, až vysílena a udýchána, bez hlesu sklonila hlavu na stranu s úsměvem, který jí ozlatil rty...

Pojednou znovu jeho hlavu k sobě přitiskla:

„Lexo, jsi hodný a šetrný. Děkuji ti, nebojím se již, je mi u tebe tak, jak mi snad už vůbec nikdy nebude. Mám mnoho vděku v srdci, jen pro tebe.“

Zvedla se na pohovce rychlým pohybem, nedbajíc, že se jí až sukýnky shrnuly a červenajíc se, říkala mu rozjasněna s tváří tajemnou a vážnou:

„Že jsi byl tak hodný a nechtěl jsi mi ublížit, svěřím ti tajemství, které kromě mamičky neví žádný. Odměním tě.“

Sklonila se ještě více k němu, že ji sotva slyšel:

„Nesmíš to prozradit ale nikomu! Říkám ti to jako svému nastávajícímu muži. Zní to pěkně: „muži“, musím ještě jednou opakovat to hezké slovo. Poslyš tedy. Stydím se moc, ale povím ti to přece.“

Skrývá své tváře na jeho prsou a vyznává:

„Mám na rameně mateřské znamínko v podobě hrášku, hnědé, skoro černé, žes byl tak hodný, smíš je políbit.“

Zapálila se... Ale cítíc, že musí hodného Lexu odškodnit, stahuje malý dívčí výstřih levou rukou k rameni, pravou si přidržujíc stydlavě bluzičku na prsou a ukazujíc znamínko prokukující zvědavě v běli pleti, vidí, kterak v očích Lexových zatančila smršť jisker a zachvácena studem přikrývá oči drobnými dlaněmi, aby neviděla zcela ničeho...

Cítí dlouhý horký polibek...

Všecko v pokoji zavířilo a zdálo se jí, že je unášena někam vysoko, čistým prostorem k nebi...

* *

*

Když se z omámení vzpamatovala, viděla ho mlčky stojícího u okna.

Běžela k němu.

Neotočil se. Násilím mu obrátila hlavu k sobě a spatřila v jeho očích slzy.

Přitulila se k němu lichotivě: „Ublížila jsem ti, zlobíš se snad na mne, že jsem ti to řekla? Nemohu za to, chtěla jsem tě odškodnit, nyní je mi hanba.“

Usmál se: „Dítě, dítě! Jsou okamžiky, kdy se ani muž slzám neubrání. Nevíš, co všecko jsi mi dala v té chvíli.“

Vzal do dlaní její hlavu, sklonil ji vzad a zadíval se vroucně do zlatých světel jejích očí:

„Přál bych si, Irčo, abys zustala vždycky takovou, jakou jsi: čirou studánkou, z níž je radostno pít... májovým květem, jehož je škoda utrhnout, snem, z něhož by bylo nejlépe nikdy se neprobudit... Jsi písní mládí, jarou a veselou, takovou, jakou zpívají malí pasáci za letních večerů..."

Políbil ji dlouze na čelo...

Když loučila se Irča s Lexou u dveří, chytila ho prudce za ruku a náhle se zeptala:

„Budeš mi věrný, viď?"

Podíval se vyčítavě na ni:

„Irčo, Irčo! Zasloužím si tu otázku?"

„Nezlob se, ale u vás v bance je tolik děvčat, jistě by tě chtěly!"

Pohladil ji:

„Snad, ale chci jen jednu."

Potutelně se usmál.

„Tu, která mi svěřila hrozné tajemství."

Násilím mu zakryla dlaní ústa:

„Budeš tichý! Podruhé ti zase něco svěřím."

Sklopila oči k zemi a zarděla se.

„Lexo, jsi tolik hodný! Podej mi ruku!"

Učinil tak. Uchopila ji do obou ještě dětských dlaní a vroucně ji přitiskla k horkým tvářím.

Rudé světlo západu vniklo do předsíně a ozlatilo dvě hlavy, které vpity retem ke rtu, nemohly se od sebe dlouho, dlouho odtrhnout. — — — — — — — — — — — — — — — — —

